

Tweedegraads lerarenopleidingen Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde

Hogeschool Leiden

*Verslag van de beperkte opleidingsbeoordeling
9 en 10 oktober 2013*

Utrecht
november 2013
www.AeQui.nl

Evaluatiebureau voor het hoger onderwijs

 Dit document laat zich het beste dubbelzijdig afdrukken.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Samenvatting	4
Colofon	7
Inleiding	9
1. Beoogde eindkwalificaties	10
2. Onderwijsleeromgeving.....	13
3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	24
Bijlagen	29
Bijlage 1 Visitatiecommissie	30
Bijlage 2 Programma visitatie	32
Bijlage 3 Kwantitatieve gegevens	35
Bijlage 4 Eindkwalificaties.....	39
Bijlage 5 Programmaoverzicht.....	40
Bijlage 6 Bestudeerde documenten.....	46
Bijlage 7 Onafhankelijkheidsverklaringen.....	49

Samenvatting

Op 9 en 10 oktober 2013 zijn de hbo bachelor Tweedegraads Lerarenopleidingen Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde gevisiteerd door een commissie van AeQui. Het totaaloordeel van de commissie is **voldoende**.

De tweedegraads lerarenopleidingen Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde kennen een bachelorvariant en een Associate degree (Ad) die zowel in voltijd als in deeltijd gevolgd kunnen worden. Beide varianten leiden studenten op voor het primaire proces, namelijk het zelfstandig lesgeven in vo en mbo en het begeleiden van leerlingen. Taken op mesoniveau, zoals onderwijsontwikkeling en coördinerende taken, gelden alleen voor de bachelor en vallen buiten het takenpakket van de Ad. Om recht te doen aan de verschillen van instromende studenten, bieden de lerarenopleidingen naast het basisprogramma voor de bachelor van vier jaar en 240 EC ook zes verkorte leerroutes aan. De opleidingen kennen een enorme diversiteit aan instroom van studenten zowel in leeftijd als in achtergrond. Door een strakke organisatie en inrichting van het programma weten de opleidingen dit in goede banen te leiden. Studenten zijn dan ook enthousiast over de opleiding en prijzen de professionaliteit en kwaliteit van de docenten.

De doelstellingen

De visitatiecommissie beoordeelt de beoogde eindkwalificaties voor zowel de bacheloropleidingen als de Ad-opleidingen als **voldoende**.

De visitatiecommissie constateert dat de bacheloropleidingen gebruik maken van de door de Stichting Beroepskwaliteit Leraren (SBL) opgestelde competenties. Deze zijn uitgewerkt in vier beroepsrollen die in vier typen situaties worden vervuld. Naast de SBL-competenties hanteren de opleidingen als kaders voor de inrichting van de onderwijsprogramma's de Dublin descriptor, de generieke hbo-kwalificaties, de kennisbases Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde en de generieke kennisbasis voor de tweedegraads lerarenopleidingen.

Voor de Ad-graad, onderwijsondersteuner niveau 2, heeft Kenniscentrum Calibris – in samenwerking met SBL – het beroepsprofiel opgesteld. Samen met de SBL-competenties bepalen de hbo-competenties en de Dublin descriptor short cycle het eindniveau voor de Ad-graad. De commissie stelt vast dat de opleidingen inhoudelijk relevante eindkwalificaties hanteren die voldoen aan de internationaal aanvaarde beschrijvingen van de Dublin descriptor. De eindkwalificaties van zowel de bachelor opleidingen als de Ad opleidingen zijn afgestemd op de eisen en behoeften in het werkveld. De opleidingen onderhouden hiertoe frequent contact met het werkveld dat tevreden is over de eindkwalificaties van de opleidingen. Voor zowel de bachelor als de Ad-studenten is duidelijk voor welke functies zij worden opgeleid.

De onderwijsleeromgeving

De visitatiecommissie heeft de onderwijs-leeromgeving zowel voor de bacheloropleidingen als voor de Ad-opleidingen als **goed** beoordeeld.

Het programma van de opleidingen is actueel, op de beroepspraktijk georiënteerd en biedt studenten een degelijke basis voor een beroep in de educatieve sector. Dit wordt onderschreven door het werkveld dat nauw betrokken wordt bij de opleiding. De programma's zijn in drie delen verdeeld: een pedagogisch didactisch deel, een vakinhoudelijk deel en het werkplekleren. Studenten van beide bacheloropleidingen volgen het pedagogisch didactisch deel samen. Het vakinhoudelijk deel wordt voor de opleidingen apart aangeboden. De propedeuse is gemeenschappelijk voor bachelor- en Ad-studenten van beide opleidingen. Ad-studenten volgen alle bachelormodules in het pedagogisch-didactisch deel die gericht zijn op het primaire proces, waarin zij later als leraar werkzaam zullen zijn. Dankzij de zeven verschillende leerroutes en de inrichting van de modules zijn alle studenten in staat de gestelde eindkwalificaties voor ofwel de bachelor ofwel de Ad te behalen. Het werkplekleren maakt een belangrijk onderdeel uit van zowel de bacheloropleidingen als de Ad's. Hierin vindt de integratie plaats van vakkennis, vaardigheden en attitude en ontwikkelen studenten hun beroepscompetenties. De complexiteit (en het niveau) van de beroepstaken neemt toe naarmate de opleiding vordert. De visitatiecommissie heeft vastgesteld dat de opleidingen structureel investeren in het bevorderen van de kwaliteit van het werkplekleren.

Binnen de opleidingen wordt zowel in de propedeuse als in de vervolgfase in verschillende modules aandacht besteed aan het creëren van een kritische en onderzoekende houding. Dit wordt ondersteund door de twee lectoraten die aan de opleidingen zijn gekoppeld. Studenten komen daardoor in voldoende mate in aanraking met de cyclus van onderzoek, aldus de commissie. De opleidingen zijn sterk gericht op de ontwikkeling van een zelfstandige werkhouding bij de studenten en

bieden daartoe een gedegen traject waarbij iedere student gedurende zijn gehele opleiding dezelfde studieloopbaanbegeleider behoudt. Dit wordt door studenten zeer gewaardeerd. De opleiding beschikt daarnaast over adequate voorzieningen om invulling te geven aan het onderwijsproces.

De opleidingen worden gedragen door een gevarieerd team (in leeftijd en achtergrond) van professionele, enthousiaste en bevlogen docenten en stafleden. Docenten fungeren als rolmodel voor studenten. Studenten waarderen dit enorm evenals de vakkennis en praktijkgerichtheid van de docenten en open sfeer die docenten weten te creëren in de lessen waardoor feedback geven en ontvangen een vanzelfsprekend proces is geworden. Hierdoor wordt de didactische laag van de eigen lessen ook duidelijk blootgelegd en beoordeeld.

De commissie heeft, dit alles overziend, vastgesteld dat de opleidingen, zowel bachelor als Ad, een samenhangend en studeerbaar programma hebben ontwikkeld met een passend didactisch concept gericht op activerend leren. Programma, personeel en voorzieningen vormen daarmee samen een uitdagende leeromgeving. De commissie heeft daarnaast vastgesteld dat de opleidingen adequaat invulling geven aan de landelijke focuspunten van de NVAO:

- kwaliteit van de instromende student
- implementatie van de twee afstudeerrichtingen 'algemeen vormend onderwijs' en 'beroepsgericht onderwijs' waarbij beide opleidingen vooral gericht zijn op het beroepsgericht onderwijs
- implementatie van de kennisbasis en de kennistoetsing in het curriculum
- kwaliteit van de docenten en de vakdidacticus in het bijzonder.

De toetsing en het gerealiseerd niveau

De visitatiecommissie beoordeelt de toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties zowel voor de bacheloropleidingen als voor de Ad-opleidingen als **voldoende**.

De toetsing wordt door de opleiding goed uitgevoerd. Er wordt gebruik gemaakt van een divers palet aan toetsen en er zijn meerdere beoordelaars betrokken bij de toetsing. De gehanteerde toetsvormen sluiten aan bij het type onderwijs. Ze bevatten interne consistentie en zijn adequaat gekozen bij de te toetsen leerdoelen. Studenten worden inzichtelijk geïnformeerd over de inhoud, vorm en momenten van toetsing.

De opleidingen hebben ervoor gekozen om het gerealiseerd eindniveau aan te tonen met een beoordelingsportfolio waarin studenten laten zien dat zij de competenties behaald hebben. Alle onderdelen in het portfolio worden beoordeeld met gestandaardiseerde beoordelingsformulieren met indicatoren en een vastgestel-

de cesuur. De visitatiecommissie heeft aan de hand van gesprekken met alumni, laatstejaars studenten en op basis van bestudeerde portfolio's geconstateerd dat het eindniveau van de studenten aan de eisen van een HBO bachelor en een Ad voldoet. Dit is bevestigd in de gesprekken met het afnemend werkveld.

Aanbevelingen

Naast deze positieve bevindingen vraagt de commissie aandacht voor een aantal verbeterpunten binnen de opleiding. Deze zijn vooral te zien als ruimte die de opleiding heeft voor verdere verbetering en doen geen afbreuk aan de totale beoordeling.

De commissie adviseert de landelijk vastgestelde bekwaamheidseisen voor de leraar nader uit te werken voor de specifieke context waarvoor tweedegraads docent Omgangskunde en Gezondheidszorg en Welzijn worden opgeleid. Hierin zouden specifieke keuzes, zoals de functie van onderzoek sterker kunnen worden verantwoord.

In het werkplekleren zijn concrete gedragsindicatoren behorend bij de competenties uitgewerkt, waarbij de cesuur het niveau bepaalt en er naarmate de opleiding vordert, extra indicatoren bijkomen (bijvoorbeeld op het gebied van toetsing en het ontwerpen van onderwijs) De commissie adviseert een dergelijke concrete uitwerking in niveaus van gedragsindicatoren ook voor andere curriculumonderdelen te maken als referentiekader voor de inrichting van het curriculum.

De commissie heeft waardering voor de zorgvuldige wijze waarop de opleidingen de programma's inrichten, maar raadt aan om inzichtelijker te maken welke set eindkwalificaties de opleidingen als leidend beschouwen en hoe deze kwalificaties per programmaonderdeel zijn uitgewerkt in leerdoelen.

De commissie is ervan overtuigd dat de inbedding van onderzoek steeds meer nadruk heeft gekregen en gericht is op onderzoek in de vorm van kritische reflectie op de eigen praktijk. Deze visie op onderzoek is verwoord in het hogeschoolbrede beleidstuk 'Strategisch beleid en kwaliteitszorg voor praktijkgericht onderzoek'. De commissie adviseert deze onderzoeksvisie ook inzichtelijk te maken voor studenten, bijvoorbeeld in de studiegids.

De schriftelijke feedback van docenten op door studenten gemaakte toetsen is wisselend van aard. Sommige docenten gaan bijvoorbeeld voornamelijk in op het leerproces, terwijl anderen inzoomen op het behaalde resultaat. Ook is voor de commissie niet altijd helder geworden waarom een bepaald aantal punten gegeven wordt. De commissie beveelt de opleiding aan hier aandacht aan te besteden.

De commissie heeft waardering voor de verbeteringen die de opleidingen doorvoeren rond de portfolio's. De commissie is echter van mening dat het portfolio nog steeds onvoldoende inzicht geeft in het eindniveau van

de student. De commissie mist een beoordeling van het daadwerkelijk behaalde eindniveau van de student en beveelt de opleidingen aan hier werk van te maken.

Alles overziend heeft de visitatiecommissie een omgevingsbewuste opleiding aangetroffen die continu bezig is de professionaliteit van zowel docenten als studenten verder te ontwikkelen en in dialoog staat met het werkveld. Alle standaarden van het NVAO kader zijn door de visitatiecommissie positief beoordeeld (voldoende en goed) en op die grond geeft de visitatiecommissie een positief advies inzake accreditatie van de opleiding.

Namens de voltallige visitatiecommissie,

Utrecht, november 2013

mr. Karina Visscher
Voorzitter

drs. Linda van der Grijspaarde
Secretaris

Colofon

Administratieve gegevens van de opleidingen

Opleiding:	tweedegraads lerarenopleiding Gezondheidszorg & Welzijn
CROHO-nummer:	35388 (bachelor) 80045 (Ad)
Oriëntatie:	hbo
Niveau:	bachelor en Associate degree
Varianten:	voltijd en deeltijd
Aantal studiepunten:	240 EC (bachelor); 121 EC (Ad)
Locatie:	Zernikedreef 11, 2333 CK Leiden

Opleiding:	tweedegraads lerarenopleiding Omgangskunde
CROHO-nummer:	35421 (bachelor) 80060 (Ad)
Oriëntatie:	hbo
Niveau:	bachelor en Associate degree
Varianten:	voltijd en deeltijd
Aantal studiepunten:	240 EC (bachelor); 121 EC (Ad)
Locatie:	Zernikedreef 11, 2333 CK Leiden

Kwantitatieve gegevens van de opleidingen zijn weergegeven in bijlage 3.

Administratieve gegevens van de instelling

Naam instelling:	Hogeschool Leiden
Status instelling:	bekostigd
Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg:	aangevraagd

Voor kwaliteit verantwoordelijke bestuurder: Katrien van de Gevel, Onderwijsmanager Tweedegraads lerarenopleidingen

Contactpersoon met betrekking tot kwaliteit van de opleiding: Roos van der Voort, Kwaliteitscoördinator Educatie
Contactgegevens: e-mail voort.vd.r@hsleiden.nl, telefoon 071-5188133

Visitatiecommissie

De visitatiecommissie bestond uit:

mr. Karina Visscher, voorzitter

Drs. Douwe van der Kooi, werkveld- en domeindeskundige

Dominique Verdaasdonk, werkveld- en domeindeskundige

Jildou Fabriek, studentlid

De commissie werd ondersteund door drs. Linda van der Grijsparde, secretaris.

De commissie is vooraf voorgelegd aan de NVAO. De NVAO heeft ingestemd met de samenstelling.

De visitatie is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van

AeQui VBI

Vlindersingel 220

3544 VM Utrecht

(030) 87 820 87

www.AeQui.nl

Inleiding

Hogeschool Leiden is een instelling voor hoger beroepsonderwijs in Leiden en biedt verschillende bacheloropleidingen, post-hbo opleidingen, Associate degrees en masters aan. Met zo'n 9000 studenten en ruim 800 medewerkers behoort Hogeschool Leiden tot de middelgrote hogescholen van Nederland.

Het cluster Educatie

Hogeschool Leiden heeft de opleidingen in vijf clusters ondergebracht, waaronder het cluster Educatie. Dit cluster omvat de tweedegraads lerarenopleiding Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde en de leraar basisonderwijs (Pabo). Vanaf januari 2013 kent het cluster, vanwege een fusie met Hogeschool Helicon, ook de opleiding docent muziek, de opleiding docent dans/euritmie en de opleiding tot leraar basisonderwijs Vrijeschool. Beide eerstegraads docentopleidingen zijn gevestigd in Den Haag en voornamelijk blijft deze locatie bestaan. De Vrijeschool Pabo was gevestigd in Zeist en is vanaf september 2012 gefaseerd geïntegreerd in de Leidse vestiging van Hogeschool Leiden. Het cluster Educatie wordt aangestuurd door een clusterdirecteur, deze geeft leiding aan zes managers en twee lectoren. De lijn wordt ondersteund door diverse staffuncties, zoals financiën, kwaliteitszorg en een secretariaat. Naast de vijf onderwijsmanagers is er een manager voor Centrum onderwijs & innovatie Leiden, de afdeling die de nascholing op het gebied van educatie verzorgt.

De opleidingen

De tweedegraads lerarenopleidingen Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde kennen een bachelorvariant en een Associate degree die zowel in voltijd als in deeltijd gevolgd kunnen worden. Beide varianten leiden studenten op voor het primaire proces, namelijk het zelfstandig lesgeven in vo en mbo en het begeleiden van leerlingen. Taken op

mesoniveau, zoals onderwijsontwikkeling en coördinerende taken, gelden alleen voor de bachelor en vallen buiten het takenpakket van de Associate degree. Het basisprogramma van de lerarenopleiding beslaat vier jaar. Om recht te doen aan de verschillen in werkervaring en opleidingsniveau van instromende studenten, biedt de lerarenopleiding naast het basisprogramma ook zes verkorte leerroutes aan.

De visitatie

Hogeschool Leiden heeft aan AeQui VBI opdracht gegeven onderhavige visitatie uit te voeren. Hiertoe heeft AeQui een onafhankelijke en ter zake kundige commissie samengesteld. Met vertegenwoordigers van de opleiding heeft een voorbereidend gesprek plaatsgevonden. De commissie heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. Op 8 oktober is het panel bij elkaar geweest. Tijdens deze bijeenkomst zijn de eerste bevindingen van het panel besproken en nadere vragen geformuleerd voor tijdens het visitatiebezoek. De visitatie heeft op 9 en 10 oktober plaatsgevonden volgens het programma dat in bijlage 2 is weergegeven. De commissie heeft de beoordeling in onafhankelijkheid uitgevoerd; aan het einde van de visitatie is de opleiding in kennis gesteld van de bevindingen en conclusies van de commissie. Deze rapportage is in concept toegestuurd aan de opleidingen, de reacties van de opleiding zijn verwerkt tot deze definitieve rapportage.

1. Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting: De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bacheloropleidingen

De visitatiecommissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie de beoogde eindkwalificaties als **voldoende** voor de bacheloropleiding Gezondheidszorg & Welzijn (voltijd en deeltijd) en voor de bacheloropleiding Omgangskunde (voltijd en deeltijd). De opleidingen hanteren de Dublin descriptoren voor een bacheloropleiding, de generieke hbo-kwalificaties, de competenties van de Stichting Beroepskwaliteit Leraren (SBL-competenties), de kennisbasis voor Gezondheidszorg & Welzijn en voor Omgangskunde en de generieke kennisbasis voor de tweedegraads lerarenopleidingen als kaders voor de inrichting van de onderwijsprogramma's. Naar het oordeel van de commissie sluiten de beoogde eindkwalificaties aan bij internationale eisen, zijn deze inhoudelijk relevant en voldoen ze qua niveau. Wel is de visitatiecommissie van mening dat de opleidingen hun profiel nader zouden kunnen expliciteren, omdat de gehanteerde SBL-competenties vrij algemeen zijn opgesteld. Ook een uitwerking van de competenties in niveaus verdient aanbeveling, aldus de commissie.

Associate degree

De visitatiecommissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie de beoogde eindkwalificaties als **voldoende** voor de Associate degree Gezondheidszorg & Welzijn (voltijd en deeltijd) en voor de Associate degree Omgangskunde (voltijd en deeltijd). De opleidingen hanteren het beroepsprofiel dat Kenniscentrum Calibris heeft opgesteld als kader voor de inrichting van het onderwijsprogramma. Daarnaast bepalen de SBL-competenties, de hbo-competenties en de Dublin descriptoren short cycle het eindniveau voor de Ad-graad. De commissie stelt vast dat de gehanteerde eindkwalificaties passend zijn voor de Ad-graad, onderwijsondersteuner niveau 2.

Beroepenveld en profilering

Gezondheidszorg & Welzijn

De tweedegraads lerarenopleiding Gezondheidszorg & Welzijn startte in een voltijd- en deeltijdvariant in september 2005. De lerarenopleiding Omgangskunde (voltijd en deeltijd) volgde een jaar later. De opleidingen leiden studenten op tot docent voor de eerste drie klassen van havo/vwo en alle klassen van het vmbo, mbo, volwassenenonderwijs en praktijkonderwijs. In het mbo kan de afgestudeerde onder andere les geven in de opleidingen tot zorghulp, helpende, verzorgende, verpleegkundige, sociaal pedagogisch werk en assistenten in de gezondheidszorg (dokter-, tandarts- of apothekersassistent). Ook een functie als praktijkopleider in een instelling voor Gezondheidszorg & Welzijn is mogelijk.

In de gesprekken die de visitatiecommissie heeft gevoerd met alumni en studenten van de opleiding bleek dat de betrokkenen zich goed bewust zijn voor welke functies zij zijn en worden opgeleid.

Uit de verschillende gesprekken is gebleken dat de opleidingen zich tot doel stellen om startbekwame professionals op te leiden die sterk staan in het leraarvak. De brede vakinhoud wordt uitgewerkt volgens de kennisbasis en krijgt minder studiepunten toebedeeld dan de pedagogisch-didactische inhoud. Het werkplekleren neemt een belangrijke plaats in binnen het curriculum. Daarin vindt de integratie plaats van vakinhoudelijke kennis en pedagogisch didactische vaardigheden. De focus op het aanleren van pedagogisch-didactische vaardigheden en werkplekleren komt in eerste instantie niet heel duidelijk naar voren in de profilering van de opleiding. Dit komt mede doordat er geen landelijk beroepsprofiel voor deze opleidingen is ontwikkeld en de opleidingen er ook niet voor gekozen hebben zelf een beroepsprofiel te ontwikkelen. Een eigenstandig beroepsprofiel waarin een dergelijke keuze zou worden neergelegd, zou de visie op opleiden en wat studenten een goede leraar maakt, versterken, stelt de commissie.

Omgangskunde

Omgangskunde wordt als vak in het (v)mbo vaak aangeboden onder andere benamingen, zoals burgerschapsvorming, leefstijltraining, sociale vaardigheden, psychosociale dynamica, beroepshouding en persoonlijke ontwikkeling. Docenten kunnen werkzaam zijn als docent, mentor of trainer.

Door landelijke ontwikkelingen was het in het studiejaar 2011-2012 voor studenten Omgangskunde aan de Hogeschool Leiden niet duidelijk welke bevoegdheid zij met het diploma van de opleiding kregen. Dat leidde tot onvrede en klachten van studenten. Naar aanleiding hiervan heeft de opleiding de communicatie over de bevoegdheden geïntensiveerd. Er wordt nu explicieter uitgelegd dat het diploma alleen een lesbevoegdheid afgeeft voor het vak Omgangskunde in het mbo en volwasseneneducatie. In de gesprekken die de visitatiecommissie heeft gevoerd met alumni en studenten van de opleiding bleek dat zij nu goed bekend zijn met het profiel van de opleiding en waartoe zij zijn of worden opgeleid. Studenten waarvoor de beperktere lesbevoegdheid ongewenst was, zijn goed geholpen bij het zoeken naar passende oplossingen, stelt de commissie vast. Zo zijn er studenten die extra trajecten volgen om toch aan de gewenste lesbevoegdheid te komen.

De commissie miste een duidelijk beroepsprofiel van deze specifieke opleidingen. Daarentegen constateerde de commissie dat studenten wél een helder beeld hebben van het beroepenveld. De opleiding weet dat kennelijk ook zonder centraal document expliciet en helder over te brengen aan de studenten.

Associate degree

De Associate degree-opleiding Gezondheidszorg & Welzijn en de Associate degree-opleiding Omgangskunde (Ad, onderwijs-ondersteuner niveau 2) bestaan sinds september 2009. Deze tweejarige hbo-opleidingen zijn door de kortere studieduur laagdrempeliger dan de bacheloropleidingen, waardoor volgens de Kritische Reflectie een nieuwe doelgroep is aangesproken: mbo-gediplomeerden die een bacheloropleiding niet aandurven, onbevoegde zittende docenten en werkenden met al ervaring op het gebied van Gezondheidszorg & Welzijn of Omgangskunde. Naast het terugdringen van het lerarentekort, bestond er volgens de Kritische Reflectie vooral bij

ROC's de behoefte aan functiedifferentiatie aangezien niet voor alle taken een bacheloropgeleide leraar nodig is. De Ad-student wordt net als de bachelorstudent opgeleid voor het primaire proces: zelfstandig lesgeven in vo en mbo, met toepassing van alle didactische werkvormen, en het begeleiden van leerlingen. Taken op mesoniveau, zoals onderwijsontwikkeling en coördinerende taken, vallen buiten het takenpakket van de Ad-er.

De commissie stelt vast dat Ad-studenten zich bewust zijn waartoe zij worden opgeleid en goed kunnen uitleggen wat het verschil is tussen de Associate degree en de bacheloropleidingen.

Beoogde eindkwalificaties

Bacheloropleidingen

In augustus 2006 is de Wet op de Beroepen in het onderwijs, Wet BIO, van kracht geworden. Sinds die tijd moeten leraren voldoen aan bekwaamheidseisen. Stichting Beroepskwaliteit Leraren (SBL) heeft de bekwaamheidseisen ondergebracht in zeven competenties: interpersoonlijk competent, pedagogisch competent, vakinhoudelijk en didactisch competent, organisatorisch competent, competent in het samenwerken met collega's, competent in het samenwerken met de omgeving en competent in reflectie en ontwikkeling. Het leraarschap kent vier beroepsrollen: interpersoonlijk, pedagogisch, vakinhoudelijk & didactisch en organisatorisch. Deze beroepsrollen worden vervuld in vier typen situaties die kenmerkend zijn voor het beroep: werken met leerlingen, met collega's, met de omgeving en met zichzelf.

Naast de SBL-competenties hanteren de opleidingen als kaders voor de inrichting van de onderwijsprogramma's de Dublin descriptoren, de generieke hbo-kwalificaties, de kennisbases Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde en de generieke kennisbasis voor de tweedegraads lerarenopleidingen.

Naar het oordeel van de commissie sluiten de beoogde eindkwalificaties aan bij internationale eisen en zijn deze inhoudelijk relevant. De commissie stelt vast dat de opleidingen de SBL-competenties, HBO-kwalificaties en Dublin-descriptoren naast elkaar hanteert. Dit is naar het oordeel van de commissie verwarrend. De commissie adviseert de opleidingen om de SBL-competenties als primaire eindkwalifica-

ties te hanteren en de Dublin- descriptoren alleen te gebruiken om aan te tonen dat de competenties van het juiste niveau zijn. Niettemin stelt de commissie vast dat de SBL-competenties qua niveau voldoen aan internationaal aanvaarde niveaubeschrijvingen.

De opleidingen hebben de SBL-competenties uitgewerkt in gedragsindicatoren. Zij hebben niet gekozen voor een nadere uitwerking van deze indicatoren in niveaus. Een docent van de opleiding gaf aan dat een dergelijke uitwerking voor de huidige set competenties niet meer gemaakt zal worden, aangezien landelijk een nieuwe set competenties wordt vastgesteld (naar verwachting in december 2013). De commissie is van mening dat een concrete uitwerking in bijvoorbeeld drie niveaus een referentiekader biedt voor de inrichting van het onderwijsprogramma en de beoordeling.

Uit bestudering van de onderwijsprogramma's blijkt dat de opleidingen steeds meer aandacht besteden aan het doen van onderzoek. Het gebruik van wetenschappelijke literatuur in pedagogische opdrachten is bijvoorbeeld aangescherpt. De commissie adviseert de opleidingen om de aandacht voor onderzoek ook duidelijker terug te laten komen in de gehanteerde eindkwalificaties, bijvoorbeeld door een aanvullende competentie te formuleren naast de SBL-competenties en/of de functie van onderzoek in relatie tot goed docentschap nader te expliciteren.

Associate Degree

Voor de Ad-graad, onderwijsondersteuner niveau 2, heeft Kenniscentrum Calibris – in samenwerking met SBL – het beroepsprofiel opgesteld. Samen met de SBL-competenties bepalen de hbo-competenties en de Dublin descriptoren short cycle het eindniveau voor de Ad-graad. De commissie stelt vast dat de opleidingen inhoudelijk relevante eindkwalificaties hanteren.

Actualiteit

De commissie constateert dat de opleidingen structureel werken aan de ontwikkeling en actualisering van het profiel. Docenten komen regelmatig in de praktijk en dat levert input voor hun eigen onderwijs. Binnen de beroepenveldcommissie vindt afstemming plaats tussen de wensen en behoeften vanuit het werkveld en de opleidingen. Uit evaluaties blijkt dat studenten vinden dat de beoogde eindkwalificaties inhoudelijk relevant zijn voor het beroep en aansluiten bij de wettelijke kaders en eisen van de beroepsgroep. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de resultaten van de Nationale Studentenenquête 2012 waar studenten aangeven tevreden te zijn over de beroepsgerichtheid van de opleiding en de mate waarin zij worden voorbereid op het beroep (3,5 op een schaal van 1 tot 5).

Niveau

Bacheloropleidingen

De commissie stelt vast dat de SBL-competenties qua niveau voldoen aan internationaal aanvaarde niveaubeschrijvingen (Dublin descriptoren). Uit de HBO-Monitor 2012 blijkt dat 88% van de alumni vindt dat het functieniveau passend is bij het opleidingsniveau.

Associate degree

De commissie stelt vast dat het beroepsprofiel van Calibris qua niveau voldoet aan internationaal aanvaarde niveaubeschrijvingen voor de Ad-graad (Dublin descriptoren short cycle). De opleidingen hanteren ook de SBL-competenties. De opleidingen maken in de uitgewerkte gedragsindicatoren per competentie voldoende duidelijk welke indicatoren niet gelden voor de Ad-graad.

2. Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting: De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bacheloropleidingen

De visitatiecommissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie de onderwijsleeromgeving als **goed** voor de bacheloropleiding Gezondheidszorg & Welzijn (voltijd en deeltijd) en voor de bacheloropleiding Omgangskunde (voltijd en deeltijd).

De commissie stelt vast dat de opleidingen zowel de voltijd- als de deeltijdstudenten in staat stellen de beoogde eindkwalificaties te bereiken. Mede doordat de opleidingen zeven leerroutes kennen, volgen alle studenten een passend onderwijsprogramma. Het programma kent een heldere indeling in een pedagogisch-didactisch deel, een vakinhoudelijk deel voor beide opleidingen apart en het werkplekleren. De commissie stelt vast dat, mede door de aangescherpte begeleiding op de werkplek, er daadwerkelijk integratie plaatsvindt tussen de theorie en de praktijk. De opleidingen bieden een samenhangend curriculum aan, waarbinnen activerend opleiden het uitgangspunt is en studenten worden uitgedaagd om continu in ontwikkeling te zijn. De commissie heeft een goede indruk gekregen van de uitdagende dynamiek die heerst in de opleidingen.

Het docententeam kenmerkt zich door een hoge mate van betrokkenheid en een open cultuur met veel (in)formeel overleg. Medewerkers zijn goed op de hoogte van elkaars expertise en weten deze ook te gebruiken. Doordat docenten in staat zijn elkaar te vervangen, is er geen lesuitval. De docenten zijn tijdens het lesgeven rolmodel voor de lespraktijk van studenten. Zij vragen de studenten regelmatig om feedback op hun handelen. Dit is zeer leerzaam en wordt gewaardeerd door de studenten, stelt de commissie vast.

Naast de rol van docent vervullen alle docenten ook de rol van studieloopbaanbegeleider. De commissie is zeer positief over de studieloopbaanbegeleiding, waarbij studenten gedurende de hele studie dezelfde begeleider houden.

De voorzieningen dragen bij aan de mogelijkheid voor studenten om het onderwijsprogramma probleemloos te doorlopen. De studielast voor zowel de voltijd- als deeltijdstudenten is aan de hoge kant, doch reëel.

Associate degree

De visitatiecommissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie de onderwijsleeromgeving als **goed** voor de Associate degree Gezondheidszorg & Welzijn (voltijd en deeltijd) en voor de Associate degree Omgangskunde (voltijd en deeltijd). De commissie stelt vast dat de opleidingen de studenten in staat stelt de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De Ad-studenten volgen passende en samenhangende onderwijsprogramma's, waarbij zij een aantal onderdelen volgen uit de bachelorprogramma's. Net als bij de bacheloropleidingen zijn er zeven leerroutes, waardoor alle studenten een passend onderwijsprogramma volgen.

Inrichting onderwijsprogramma's

Bacheloropleidingen

Het programma van de bacheloropleidingen Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde is opgenomen in Bijlage 5. Het programma is in drie delen verdeeld: een pedagogisch-didactisch deel, een vakinhoudelijk deel en het werkplekleren. Studenten van beide opleidingen volgen het pedagogisch-didactisch deel samen. Het vakinhoudelijk deel wordt voor de opleidingen apart aangeboden.

In 2012-2013 hadden de lerarenopleidingen samen in totaal 216 studenten: 85 bachelorstudenten Gezondheidszorg & Welzijn, 10 Ad-studenten Gezondheidszorg & Welzijn, 105 bachelorstudenten Omgangskunde en 16 Ad-studenten Omgangskunde.

Om recht te doen aan de verschillen in werkervaring en opleiding zijn verschillende leerroutes ontwikkeld, die variëren qua omvang en die alle in voltijd of deeltijd gevolgd kunnen worden. Het basisprogramma beslaat vier jaar (240 EC). Daarnaast zijn er zes verkorte routes, afhankelijk van de vooropleiding, variërend van 64 EC tot 182 EC. De examencommissie

sie verleent daarvoor vrijstellingen op grond van behaalde diploma's en aantoonbare werkervaring. Voor de bepaling van vrijstellingen van de vakinhoud is uitgegaan van de indeling: verwant, half verwant, niet verwant. De onderwijsprogramma's die aldus voor elke leerroute tot stand zijn gekomen, zijn uitgebreid besproken met de beroepenveldcommissie. Er worden geen vrijstellingen verleend voor het pedagogisch-didactische deel van de opleiding, behalve aan studenten die al een onderwijsbevoegdheid hebben, bijvoorbeeld op grond van een pabo-diploma. Een deeltijd Gezondheidszorg & Welzijnstudent met een verpleegkundige opleiding niveau 4 doet de opleiding bijvoorbeeld in tweeënhalf jaar. Hij volgt geen vakinhoud Gezondheidszorg & Welzijn; die heeft hij in zijn beroepsopleiding genoten. Een student met een pabo-achtergrond doet minimaal anderhalf jaar over de opleiding. Hij heeft wel vrijstellingen op pedagogisch-didactisch gebied, maar niet op vakinhoud.

In aanvulling op de verschillende varianten in leertrajecten, kennen de opleidingen ook een onderscheid in een *deeltijd-* en een *voltijdvariant*. Dit geldt voor alle leertrajecten. De deeltijdvariant is bedoeld voor studenten die de opleiding willen volgen naast hun werk. Studenten die de voltijdopleiding volgen, komen meestal in aanmerking voor studiefinanciering. De voltijdstudenten volgen hetzelfde onderwijsprogramma als de deeltijdstudenten, waarbij de voltijdstudent minimaal twee dagen per week besteedt aan het werkplekleren.

Ten slotte wordt de *kopopleiding Omgangskunde* aangeboden. Dit is een eenjarige tweedegraads lerarenopleiding voor studenten met een afgeronde hbo- of wo-opleiding die aansluit op het vakgebied van de omgangskunde (Social Work, Pedagogiek of Psychologie). Omdat de studenten al vakinhoudelijke kennis hebben, is op landelijk niveau afgesproken dat in deze kopleiding alleen een pedagogisch-didactisch programma wordt aangeboden.

Het onderwijs is op vaste dagen geprogrammeerd. Afhankelijk van de leerroute volgt de student één of twee dagen per week les.

De zeven leerroutes zorgen ervoor dat studenten een optimaal op hun vooropleiding aansluitend onderwijsprogramma kunnen volgen.

De commissie heeft waardering voor de variaties in leerroutes. De commissie heeft de leerroutes van studenten bekeken en stelt vast dat deze goed aansluiten op de vooropleiding en aantoonbare werkervaring. Studenten en alumni bevestigden in de gesprekken dat mede door deze variatie in leerroutes optimaal wordt aangesloten op de gevarieerde instroom.

De studenten zijn over twee groepen verdeeld: studenten met een hbo-achtergrond en met een mbo-achtergrond. De groepen krijgen op verschillende dagen les. De commissie heeft waardering voor de huidige indeling in twee groepen, waarbij de diversiteit in de groepen is verkleind. Dit werd bevestigd in de gesprekken met studenten en alumni. Toch noemen studenten dat de diversiteit in de groep nog steeds (soms ongewenst) groot is, vooral in het eerste jaar, doordat studenten sterk variëren in de hoeveelheid werkervaring. Studenten geven daarbij aan dat de diversiteit aan studenten uiteraard ook voordelen biedt; ze leren veel van elkaars ervaringen tijdens de lessen.

Zoals gezegd, is het pedagogisch-didactisch deel gelijk voor studenten Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde. In de programmaonderdelen waarin het accent ligt op de didactiek, wordt de didactiek toegepast op de vakinhoud van Gezondheidszorg & Welzijn of Omgangskunde. De commissie stelt op basis van de gesprekken en bestudering van onderwijsmaterialen vast dat de pedagogisch-didactische modules helder op elkaar voortbouwen en zorgen voor samenhang in het programma. De verschillende lesonderdelen komen steeds terug en zijn concentrisch opgebouwd. Er wordt toegewerkt naar het ontwerpen van afgeronde leseenheden waarin alle eerder opgedane kennis en vaardigheden samenkomen.

Het vakinhoudelijke deel van de opleiding bestaat uit losse modules, gerelateerd aan de kennisbasis. Die modules kunnen onafhankelijk van elkaar gevolgd worden. Studenten kiezen, afhankelijk van hun vooropleiding, voor verschillende vakinhoudelijke modules, bijvoorbeeld facilitaire dienstverlening, voeding, gezondheid en ziekte, socialisatie, communicatie of organisaties. Uit de gesprekken met studenten blijkt dat het aanbod aan modules en de

keuzemogelijkheden daarbinnen maken dat studenten de ruimte hebben om keuzes te maken die aansluiten bij hun eerder opgedane kennis en ervaring.

De commissie heeft aandacht besteed aan de implementatie van de twee afstudeerrichtingen 'algemeen vormend onderwijs' en 'beroepsgericht onderwijs', aangezien dit een focuspunt is van de NVAO voor de beoordeling van lerarenopleidingen. Zowel de opleiding Omgangskunde als de opleiding Gezondheidszorg & Welzijn is gericht op het beroepsgericht onderwijs.

Associate degree programma

Het programma van de Associate degree-opleidingen Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde is opgenomen in Bijlage 5. Ook voor deze opleidingen zijn verschillende leerroutes ontwikkeld, die variëren qua omvang en die alle in voltijd of deeltijd gevolgd kunnen worden. Het basisprogramma beslaat twee jaar (121 EC). Daarnaast zijn er zes verkorte routes, afhankelijk van de vooropleiding, variërend van 64 EC tot 93 EC.

Ad-studenten volgen alle bachelormodules in het pedagogisch-didactisch deel die gericht zijn op het primaire proces, waarin zij later als leraar werkzaam zullen zijn. Zij volgen bijvoorbeeld niet de modules gericht op onderwijsontwikkeling, onderzoek van onderwijs en analyse van leerproblemen. De propedeuse is gemeenschappelijk voor bachelor- en Ad-studenten Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde, voltijd en deeltijd. Na de propedeuse is het mogelijk om van de Ad- naar de bacheloropleiding over te stappen en vice versa.

De commissie stelt op basis van de gesprekken met studenten en alumni en op basis van de bestudering van onderwijsmaterialen vast dat voor het behalen van de Ad-graad een passend onderwijsprogramma wordt aangeboden.

Werkplekieren

Bacheloropleidingen

Studenten die de bacheloropleiding volgen, besteden 100 EC (van de 240 EC) aan werkplekieren. Leren en werken in de beroepspraktijk heeft tot doel dat de student de beroepstaken van een leraar naar behoren zelfstandig kan uitvoeren. Vanaf de start tot

aan het eind van de opleiding loopt het werkplekieren als een rode draad door het curriculum. Studenten doen, afhankelijk van hun leerroute, één (deeltijd) of twee dagen (voltijd) per week ervaring op in de praktijk binnen het werkplekieren. Het werkplekieren is onderverdeeld in zeven periodes, WPL 1 tot en met WPL 7, die afgesloten worden met een beoordeling. Elk WPL-traject start de student met het opstellen van een activiteitenplan op basis van het persoonlijk ontwikkelplan. In een overzicht maakt de student inzichtelijk hoeveel uren er gepland staan voor het praktijkkieren en hoe die ingevuld worden. Basisvereiste is dat studenten minimaal tien lessen geven met een spreiding aan onderwerpen over de gehele kennisbasis. Daarnaast voeren ze minimaal tien begeleidingsgesprekken. Het samenstellen van een 360 graden feedback over de gehele werkplekierperiode vormt tevens een vast onderdeel van elk WPL-traject. Naast deze vereisten zijn er algemene praktijkopdrachten geformuleerd. Studenten moeten zich bijvoorbeeld oriënteren op de toekomstige werkplekken van hun leerlingen. Ze lopen een paar dagen mee in een zorgcentrum, in de kinderopvang of in een schoonheidssalon.

De commissie heeft de inhoud van het werkplekieren bestudeerd en besproken met studenten en docenten. De commissie stelt vast dat in het werkplekieren de integratie plaatsvindt van vakkennis, vaardigheden en attitude en dat studenten hun beroepscompetenties ontwikkelen. De complexiteit (en het niveau) van de beroepstaken neemt toe naarmate de opleiding vordert.

De commissie is nagegaan of de werkvelden waarin zowel Gezondheidszorg & Welzijn als Omgangskunde-studenten werken of stage lopen passend zijn. De commissie constateert dat de stages over het algemeen representatief zijn voor het beroep en daarmee ook divers zijn: praktijkonderwijs, vmbo, zorginstellingen (zoals een zorgcentrum, revalidatie-instelling of een academisch ziekenhuis), asielzoekerscentra, vluchtelingenwerk, niet bekostigd onderwijs (bij- en nascholing), ROC, Toegepaste Psychologie en hbo-v. Uit de gesprekken blijkt dat er op wordt gestuurd dat een student op meer plekken lesgeeft. Toch heeft de commissie een paar voorbeelden gevonden van studenten die alleen in het hbo of voor het grootste deel in het hbo lesgeven. De commissie vindt het onwenselijk dat enkele studenten hun startbekwaamheid niet bewijzen in een

tweedegraads context. De commissie gelooft in de door de opleiding voorgestane transfer van kennis en vaardigheden, maar de verschillen in lesgeven tussen bijvoorbeeld VMBO kader en hbo verpleegkundige zijn wel erg groot, stelt de commissie. De commissie beveelt dan ook aan dat alle studenten het grootste deel van hun stage in een tweedegraads context doen en daarin ook hun leservaring opdoen en overige beroepscompetenties ontwikkelen.

De commissie heeft extra aandacht besteed aan de kwaliteit van de praktijkopleiders, aangezien dit een focuspunt is van de NVAO voor de beoordeling van lerarenopleidingen. De commissie stelt vast dat de begeleiders op de werkplek van het juiste niveau zijn. Uit de gesprekken en de documentatie is het de commissie echter gebleken dat de samenwerking met het werkveld, met name het informeren van en samenwerken met praktijkopleiders, voor de opleidingen een aandachtspunt is. Er worden regelmatig praktijkbezoeken afgelegd door docenten van de opleidingen, maar er waren de afgelopen jaren geen structurele afspraken over de aard en hoeveelheid ervan. In studiejaar 2012-2013 hebben de opleidingen ingevoerd dat alle studenten die afstuderen in de laatste fase van hun studie bezocht en beoordeeld worden (ongeveer veertig studenten). Docenten van de opleidingen worden gekoppeld aan onderwijsinstellingen waar studenten het werkplek uitvoeren. Deze vaste contactpersonen onderhouden het contact met de stageplek. Ze informeren praktijkopleiders over ontwikkelingen binnen het curriculum en expliciteren de wederzijdse verwachtingen rond begeleiden en beoordelen. Om meer zicht te krijgen op het eindniveau van de student in de praktijk, wordt elke student tijdens de laatste werkplekperiode bovendien bezocht door die contactpersoon (in 2012-2013 was dat nog de studieloopbaanbegeleider). De commissie juicht deze ontwikkeling van harte toe.

De opleidingen gaan meer moderne media inzetten bij de begeleiding. In het pilotproject Weblog zijn acht studenten tijdens het werkplek met gebruik van moderne media begeleid. Er wordt ingezet op een interactieve communicatie tussen het werkveld, de student en de opleiding. De pilot wordt komend studiejaar opgeschaald naar een groep van 25 studenten. De commissie is enthousiast over de ontwikkeling van het digitale Weblog. Het biedt volgens de commissie veel mogelijkheden om het

werkplek meer te koppelen aan de opleiding, meer zicht te krijgen op wat studenten daar doen en meer communicatiemogelijkheden aan te boren.

In september 2013 is een werkveldmiddag georganiseerd waarin praktijkopleiders voorlichting kregen over de opbouw van het curriculum en de plek van werkplek daarbinnen. Deze voorlichting wordt jaarlijks herhaald. Deze voorlichting wordt zeer gewaardeerd door praktijkopleiders, hoort de commissie in het gesprek met leden uit het beroepenveld. De praktijkopleiders ontvingen nuttige informatie tijdens deze voorlichting.

De commissie stelt vast dat de opleidingen een enorme slag hebben gemaakt met de borging van de kwaliteit van het werkplek en dat deze kwaliteitsslag door het hanteren van een zorgvuldige pdca-cyclus geborgd blijft. Het is volgens de commissie van groot belang dat dit goed geborgd blijft, vooral omdat het werkplek zo'n groot onderdeel uitmaakt van de opleidingen. De commissie heeft met instemming kennis genomen van het voornemen van de opleidingen om het komend studiejaar een kwaliteitssysteem voor werkplekken te ontwikkelen, waarin ervaringen van studenten, docenten en contactpersonen opgenomen kunnen worden.

Associate degree

De Ad-opleiding bestaat voor de helft uit werkplek (60 EC). De commissie stelt vast dat de eisen die worden gesteld aan het werkplek voor de Ad-studenten passend zijn. In de beoordelingsformulieren van het werkplek is expliciet aangegeven welke verschillen er zijn in de beoordelingscriteria tussen de Ad- en bachelorvariant.

Programma dekt de eindkwalificaties

Bacheloropleidingen

De commissie is nagegaan in hoeverre de door de opleidingen gehanteerde eindkwalificaties terug zijn te vinden in de onderwijsprogramma's. Zij heeft daartoe tijdens de visitatie de beschrijving, het studiemateriaal en de toetsen van verschillende vakken ingezien. De commissie stelt vast dat de inhoud en het niveau van de programmaonderdelen adequaat zijn en waarborgen dat afgestudeerden van alle trajecten voldoen aan de gehanteerde eindkwalifica-

ties. Hoewel alle eindkwalificaties worden gedekt met de onderwijsprogramma's, stelt de commissie wel vast dat de aandacht voor het meso- en macro-niveau beperkt is. Ook studenten gaven in het gesprek met de commissie aan behoefte te hebben aan meer onderwijs op dit terrein, bijvoorbeeld over curriculumontwikkeling en kwaliteitszorg.

De commissie heeft een aantal modulewijzers bestudeerd om de relatie tussen de eindkwalificaties en de programmaonderdelen te kunnen bepalen. In de modulewijzers zijn heldere leerdoelen geformuleerd. Daarnaast is opgesomd van welke Dublin-descriptoren, algemene hbo-kwalificaties en SBL-competenties deze leerdoelen zijn afgeleid. In de meeste modulewijzers wordt geen directe link tussen deze eindkwalificaties en de leerdoelen gelegd. De commissie vindt, door het ontbreken van deze link, dat de relatie tussen de eindkwalificaties en de leerdoelen in de schriftelijke materialen voor verbetering vatbaar is, ook omdat verwezen wordt naar drie verschillende sets eindkwalificaties (zie standaard 1). Het management gaf in een reactie op deze bevinding van de commissie aan dat zij juist door het opnemen van de verschillende sets eindkwalificaties voor transparantie wil zorgen.

Het is de commissie daarnaast uit de modulewijzers niet duidelijk geworden waar eindkwalificaties op eindniveau worden behaald. In modulewijzers wordt per programmaonderdeel verwezen naar een flink aantal eindkwalificaties, maar er wordt niet inzichtelijk gemaakt waar en wanneer deze eindkwalificaties op eindniveau worden behaald. Ook een overzicht waarin competenties zijn afgezet tegen programmaonderdelen geeft hierin te weinig opheldering.

De commissie heeft bij docenten van de opleidingen nagevraagd hoe de vertaling van de eindkwalificaties naar de onderwijsprogramma's tot stand komt. Zij gaven aan dat de curriculumcommissie dit eenmaal per vijf jaar vaststelt en ook de daarvan afgeleide leerdoelen per module vaststelt. Daarnaast zijn de programmaonderdelen die het eindniveau meten geormerkt in de portfoliomatrix. De commissie heeft waardering voor de zorgvuldige wijze waarop de opleidingen de programma's inrichten, maar raadt aan om inzichtelijker te maken welke set eindkwalificaties de opleidingen als leidend beschouwen en hoe deze kwalificaties per programmaonderdeel zijn uitgewerkt in leerdoelen. Daarbij kan een matrix

waarin is aangegeven op welk niveau de competenties in de verschillende programmaonderdelen worden behaald, behulpzaam zijn.

De commissie heeft extra aandacht besteed aan de implementatie van de kennisbasis en de kennistoetsing in het curriculum, aangezien dit een focuspunt is van de NVAO voor de beoordeling van lerarenopleidingen. Voor de vakinhoud zijn de onderwijsprogramma's gebaseerd op de landelijk vastgestelde kennisbases Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde. De commissie is nagegaan of de kennisbases in beide opleidingen voldoende zijn gedekt, aangezien studenten kunnen kiezen uit verschillende vakinhoudelijke modules en de opleidingen het accent leggen op pedagogisch- didactische competenties. De kennisgebieden komen voldoende aan bod in alle varianten, stelt de commissie vast. Het is de commissie daarnaast duidelijk geworden dat studenten die de opleiding zijn gestart zonder vakinhoudelijke kennis slechts beperkte keuzeruimte hebben, zodat ook deze studenten voldoende vakkennis opdoen.

Associate degree

Het Ad-programma leidt docenten op tot startbekwame leraren voor het verzorgen van onderwijs aan leerlingen. De commissie stelt vast dat de inhoud en het niveau van de programmaonderdelen adequaat zijn en waarborgen dat afgestudeerden van beide Ad-trajecten voldoen aan de gehanteerde eindkwalificaties. Voor het Ad-programma gelden daarnaast dezelfde opmerkingen als voor de bacheloropleidingen over het inzichtelijk maken van de vertaling van de eindkwalificaties in het onderwijsprogramma.

Actualiteit

De commissie stelt vast dat de opleidingen structureel werken aan de ontwikkeling en actualisering van het programma. Docenten komen regelmatig in de praktijk en dat levert input voor hun eigen onderwijs. Binnen de beroepenveldcommissie vindt afstemming plaats tussen de wensen en behoeften vanuit het werkveld en de opleiding, bijvoorbeeld over de invulling van het werkplekleren.

Onderzoek

In de onderwijsprogramma's is aandacht voor het creëren van een kritische, onderzoekende houding. Zo staat in de propedeuse de module Bachelorvaardigheden op het rooster. Studenten (ook Ad-studenten) leren in die module een onderzoeksvraag te formuleren, wetenschappelijke en internationale literatuur te verzamelen, deze kritisch te lezen en op waarde te beoordelen en een (wetenschappelijke) tekst volgens richtlijnen samen te vatten. Bachelorstudenten verdiepen hun onderzoeksvaardigheden in de module Onderzoek van onderwijs. Het beoordelen van wetenschappelijke artikelen op hun bruikbaarheid voor de beroepspraktijk staat daarin centraal. Bovendien doorlopen studenten een mini-onderzoekscyclus in een eigen praktijkgericht onderzoek. In de module Pedagogische interventies analyseren studenten vervolgens een pedagogisch vraagstuk uit hun onderwijspraktijk en geven ze - op basis van een literatuurstudie - aanbevelingen voor de aanpak daarvan. Het totale onderzoek wordt gerapporteerd in een paper.

Bachelorstudenten kunnen daarnaast kiezen voor de minor Action Research. In deze minor voeren de studenten zelfstandig een onderzoek uit in de eigen werksituatie.

Het cluster Educatie heeft twee lectoraten: sinds 2010 het lectoraat Passend Onderwijs en sinds 2011 het lectoraat Natuur & Ontwikkeling Kind. Beide lectoraten hebben een kenniskring.

De focus van het lectoraat Passend Onderwijs lag aanvankelijk op het primair onderwijs, maar is nu verbreed naar het voortgezet onderwijs waardoor er meer aansluiting komt bij de tweedegraads lerarenopleidingen.

De lector van het lectoraat Natuur & Ontwikkeling Kind biedt ondersteuning bij het begeleiden van de studenten en docenten van de minor Action Research, bijvoorbeeld rond het formuleren van onderzoeksvragen en het opstellen van een valide meetinstrument, zoals een interviewleidraad en observatiecriteria.

De commissie heeft in een apart gesprek gesproken met de lector Passend Onderwijs, de lector Natuur & Ontwikkeling Kind, docenten onderzoeksvaardigheden en studenten die de minor Action

Research volgen. Ook heeft de commissie verslagen van de minor Action Research en van de module Pedagogische interventies ingezien. Mede door dit gesprek en de bestudering van materialen heeft de commissie een goed beeld gekregen van de verwevenheid tussen onderwijs en onderzoek in de onderwijsprogramma's.

De commissie constateert dat studenten die vrijgesteld zijn van de onderzoeksminor nog beperkt kennis hebben van de aanwezigheid van de lectoraten. De lectoren gaven aan dat de lectoraten onder studenten inderdaad nog niet sterk leven. Dit komt mede doordat de lectoraten nog niet zo lang bestaan en het lectoraat Passend Onderwijs zich tot nu toe vooral heeft gericht op het primair onderwijs. Door de oprichting van kenniskringen wordt dit langzaam aan beter. Ook stelt de commissie vast dat studenten goed weten voor welke minoren ze kunnen kiezen, waaronder de minor Action Research.

De commissie constateert dat de opleidingen de afgelopen jaren veel aandacht hebben besteed aan de inbedding van onderzoek in het onderwijs, waarbij men heeft gezocht naar de nadruk op het doen van praktijkonderzoek. Hierdoor is een duidelijke onderzoeksleerlijn ontstaan, stelt de commissie vast. De commissie vroeg zich tijdens de visitatie wel af of de studenten die niet kiezen voor de minor Action Research, voldoende onderzoeksvaardigheden ontwikkelen. Het is de commissie duidelijk geworden dat de studenten in de verschillende modules in voldoende mate in aanraking komen met de onderzoekscyclus. De commissie is van mening dat dit nog wel zou kunnen worden versterkt. De commissie adviseert de opleidingen daarom om scherp te blijven monitoren of alle studenten, dus ook de studenten die niet kiezen voor de minor Action Research, de onderzoekscompetenties op het juiste niveau leren beheersen.

Het is de commissie uit de gesprekken helder geworden dat de inbedding van onderzoek in het onderwijs in beweging is geweest en steeds meer gericht is op onderzoek in de vorm van kritische reflectie op de eigen praktijk. Deze visie op onderzoek is verwoord in het hogeschoolbrede beleidstuk 'Strategisch beleid en kwaliteitszorg voor praktijkgericht onderzoek'. De commissie adviseert deze onderzoeksvisie ook inzichtelijk te maken voor studenten, bijvoorbeeld in de studiegids.

Didactisch concept

De opleidingen willen volgens de Kritische Reflectie aanstaande docenten in aanraking laten komen met alle werkvormen die zij in de praktijk kunnen gebruiken. Naast docentgecentreerde werkvormen zoals het onderwijsleergesprek, het hoorcollege en het skillslab, worden er meer samenwerkende werkvormen zoals consulten, projectonderwijs, workshops en discussie gebruikt.

Het werkcollege is een veel gehanteerde werkvorm. De invulling van zo'n werkcollege varieert, maar 'learning by doing' vormt een belangrijke constante. Na een 'hoorcollegeachtige' inleiding waarin de docent het theoretisch kader uiteenzet, gaan studenten (in groepjes, duo's of individueel) aan de slag waarbij het vertalen van de kennis naar hun lespraktijk (en andersom) essentieel is.

Vaardigheidstrainingen vinden plaats volgens een vast stramen: instructie – oefenen - reflectie en zelfstandig uitvoeren. Dat kan gaan om het trainen van toetsvaardigheden, het formuleren van doelstellingen of gespreksvaardigheden.

De modules Pedagogische Interventies en Ontwerpen Leereenheid worden verzorgd in de vorm van projectonderwijs, waarbij de begeleiding afwisselend in projectbijeenkomsten en 'op consultbasis' plaatsvindt. Het samenwerken binnen een team, een belangrijke beroepscompetentie, krijgt in dit projectonderwijs handen en voeten.

De commissie heeft met de studenten gesproken over de gehanteerde werkvormen. De studenten gaven aan dat zij deze passend vinden en als activerend ervaren.

Binnen vakinhoudelijke modules zijn docenten rolmodel en ontwerpen en geven zij de lessen volgens de pedagogisch-didactische uitgangspunten waarvan activerend opleiden en continue ontwikkeling er twee zijn. Tegelijkertijd is de vakinhoud zoals conflicthantering en agressie onderwerp voor de pedagogisch-didactische modules. Zo ontstaat er een wisselwerking en versterken de twee lijnen elkaar. Docenten vragen daarnaast regelmatig aan studenten wat zij van het onderwijs vinden. De opleidingen willen daarin het goede voorbeeld geven: voor toekomstige docenten is het evalueren van het eigen

handelen de manier om het eigen handelen en het onderwijs te verbeteren. De commissie heeft veel waardering voor deze houding, die past bij de aard van de opleidingen. Door het evalueren van het handelen van zichzelf maar ook van de docenten verbreden studenten hun handelingsrepertoire, ontwikkelen zij didactische vaardigheden en reflecteren ze regelmatig op de gemaakte keuzes. Studenten bevestigden dit positieve effect in hun gesprek met de commissie; zij gaven aan dat de houding van docenten daarnaast zorgt voor een open en constructieve sfeer.

Samenvattend concludeert de commissie dat de opleidingen, vanuit een duidelijke visie op activerend leren, passende werkvormen inzetten, waarbij docenten voor studenten als rolmodel kunnen fungeren.

Samenhang

Zoals eerder beschreven, kennen de opleidingen zeven verschillende leerroutes, met ieder een eigen samenhang. Het was voor de commissie een puzzel om te begrijpen hoe de verschillende leerroutes in elkaar steken en zij heeft derhalve bij de studenten en alumni nagevraagd of het onderwijsprogramma voor hen overzichtelijk is. De studenten antwoorden hier bevestigend op; zij gaven aan dat de structuur van het onderwijsprogramma strak en helder is en dat het programma zeer samenhangend is. Studenten vinden het prettig dat er slechts twee modules tegelijkertijd zijn ingeroosterd. Dit maakt dat studenten zich niet op teveel onderdelen tegelijk hoeven te richten.

De kleinschaligheid van het docententeam zorgt ervoor dat er nauw wordt samengewerkt en dat er veel wordt gedeeld. De docenten hebben zeer geregeld formeel en informeel onderling contact over het programma. Ook bekijken de docenten elkaars lessen. De commissie heeft met instemming vernomen dat het werk daardoor overdraagbaar is en docenten elkaar onderling kunnen vervangen, zodat er geen lesuitval is. Studenten ervaren hierdoor continuïteit in het programma.

De docenten zijn breed inzetbaar: elke docent is studieloopbaanbegeleider en geeft les in het pedagogisch-didactisch deel van het curriculum. Ook vakinhoudelijke modules worden door meerdere

docenten gegeven, met uitzondering van vakspecifieke modules, zoals Facilitaire dienstverlening. Dat versterkt de samenhang binnen het curriculum, zowel binnen een studiejaar als over de studie jaren heen, stelt de commissie vast.

Studiebegeleiding

De opleidingen zien het begeleiden van het leerproces van studenten als een kerntaak van docenten. Alle docenten vervullen de rol van coach en studieloopbaanbegeleider. De start van de studie is tevens de start van de studieloopbaanbegeleiding. De student heeft de gehele studieperiode één studieloopbaanbegeleider. De studieloopbaan-begeleiding is gekoppeld aan het leren in de praktijk en de studieloopbaanbegeleider is tevens de contactpersoon voor de praktijkopleider. De studieloopbaanbegeleider houdt daarmee zicht op de totale ontwikkeling van de student en begeleidt de student in het leerproces. Ook biedt de studieloopbaanbegeleider ondersteuning bij de samenstelling van het portfolio. De praktijkopleider begeleidt en beoordeelt de student op de uitvoering in de praktijk en overlegt deze informatie aan de studieloopbaanbegeleider die de student uiteindelijk beoordeelt.

De commissie stelt vast dat de opleiding een zeer goed systeem voor studiebegeleiding kent en een actief beleid voert om studenten tijdig te helpen bij hun studievoortgang. Uit de gesprekken blijkt dat de schaalgrootte van de opleidingen en het feit dat docenten in alle jaren ingezet kunnen worden, hieraan positief bijdraagt. Deze positieve bevinding wordt ondersteund door de studenten. Zij spraken zich tegen de commissie positief uit over de studiebegeleiding, die zij laagdrempelig en functioneel noemden. Het contact met de studieloopbaanbegeleider gedurende de gehele opleiding werd door studenten genoemd als een positief aspect van de opleiding.

Studeerbaarheid

De commissie heeft bekeken of de studeerbaarheid voor zowel de voltijd- als de deeltijdstudenten voldoende is. De commissie vroeg zich af of het feit dat er geen apart onderwijsprogramma is ontwikkeld voor deeltijdstudenten, een belemmering voor de

studeerbaarheid betekent. Studenten gaven aan dat dit geenszins het geval is; de onderwijsprogramma's zijn voor de verschillende doelgroepen passend.

De commissie heeft de studenten gevraagd naar de studielast. De studenten gaven aan dat de opleiding zwaar is, maar doenbaar, mede door de inrichting van het onderwijsprogramma. Doordat er veel in groepen wordt gewerkt, ben je aan elkaar verplicht om te werken. Dit werkt stimulerend, stelden de studenten. Studenten rapporteerden dat zij tussen dertig en veertig uur per week aan de studie besteden. Opvallend vindt de commissie dat hierin nauwelijks verschil is tussen voltijd- en deeltijdstudenten. Voor één van de deeltijdstudenten waarmee de commissie sprak, is de studielast lager, aangezien haar stageplek tegelijkertijd haar reguliere werkplek is.

De studenten gaven aan dat in de modulehandleidingen altijd helder wordt aangegeven hoe de module is opgebouwd en hoeveel uur ervoor nodig is. Deze inschatting komt over het algemeen goed overeen met de praktijk volgens de studenten.

De commissie heeft bij de studenten en alumni geïnformeerd naar eventuele struikelblokken in de opleiding. Zij gaven aan dat enkele modules zwaarder zijn dan andere, maar dat zij dit geen struikelblokken willen noemen. Het opbouwen van het portfolio (zie standaard 3) zou een struikelblok kunnen zijn, gaven de studenten aan, maar doordat de studieloopbaanbegeleider erop aanstuurt dat je hier continu aan werkt, valt dit in de praktijk mee.

Het is voor de studenten over het algemeen mogelijk om het onderwijs goed in te plannen naast werk en stage. Vooral voor de deeltijdstudenten is het overzichtelijke programma heel belangrijk, werd de commissie duidelijk. De planning van de opleiding levert soms kleine problemen op. Voor een Adstudent was het bijvoorbeeld lastig dat hij eerst op dinsdag onderwijs moest volgen en in een latere periode vakinhoudelijke modules op maandag kreeg aangeboden. Dit was lastig in overeenstemming te brengen met het lesrooster op de eigen school. Daarnaast gaven studenten aan dat zij het prettig zouden vinden als vakinhoudelijke modules vaker aangeboden kunnen worden. Nu is dit één keer per jaar en moeten studenten soms lang wachten om de modules te kunnen volgen. De commissie heeft er

overigens begrip voor dat de opleiding bij de huidige schaalgrootte niet in de gelegenheid is om modules vaker aan te bieden.

Op basis van de gesprekken met studenten en alumni en het materiaal dat door de opleidingen ter beschikking is gesteld, oordeelt de commissie dat door de heldere structuur en vaste onderwijsdagen er voor studenten sprake is van studeerbare programma's. De studiebelasting is adequaat en de onderwijsprogramma's zijn uitdagend.

Instroom en doorstroom

De instroom in de opleidingen is de laatste jaren sterk gegroeid en zeer divers. Ongeveer de helft van de startende studenten heeft een verwante vooropleiding op hbo- of wo-niveau: een CMV-diploma, MWD-diploma, Pedagogiek, pabo of Psychologie. Ongeveer 45% van de instroom heeft een mbo-diploma: SPW4, onderwijsassistent of mbo-verpleegkunde.

De commissie heeft extra aandacht besteed aan de kwaliteit van de instromende studenten, aangezien dit een focuspunt is van de NVAO voor de beoordeling van lerarenopleidingen. De commissie stelt vast dat het niveau van de instromende studenten voldoende is. De opleidingen spelen goed in op de verschillen tussen de instromende studenten, zoals met de hierboven beschreven zeven leertrajecten.

Om een betere afstemming te krijgen tussen de verwachtingen van instromende studenten en de daadwerkelijke opleiding en het beroep, zijn de opleidingen in 2012 gestart met een 'intaketraject' voor studenten. Het doel is om studenten - voor de start van de opleiding - bewust te maken van het beroep en de zwaarte van de opleiding. Het intaketraject bestaat uit een digitale vragenlijst met vragen over de situatie waarin de student verkeert, vooropleiding, beoogde studietijd, studiekeuze, functiebeperkingen, eerdere werkervaring en opleidingsverwachting. Om de verwachtingen van de jongere studenten beter af te stemmen op de realiteit, wordt

met hen ook een intakegesprek gevoerd. Uit de digitale vragenlijst volgt een samenvatting met opmerkingen op basis van de gegeven antwoorden. Deze samenvatting kan als startpunt binnen de gesprekscyclus van de studiebegeleiding gebruikt worden. De commissie heeft het intaketraject besproken met studenten. Zij gaven aan dat dit zeer verhelderend werkt. Verwachtingen over de studie worden getoetst aan de werkelijkheid en waar nodig bijgesteld. Een deeltijdstudente vertelde bijvoorbeeld aan de commissie dat zij een in de ogen van de opleiding te geringe verwachte studiebelasting had opgegeven. Zij werd naar aanleiding daarvan opgeroepen voor een gesprek en heeft haar verwachtingen aangepast.

De propedeuserendementscijfers lopen uiteen voor de verschillende varianten. De meeste uitvallers in het eerste jaar stoppen vanwege persoonlijke omstandigheden. Daarnaast vindt 5% de studie te moeilijk en vindt 5% dat de studie te veel tijd kost. Als studenten de propedeuse eenmaal gehaald hebben, is het uitvalpercentage gering (rond de 5%). Voor studenten met een negatief bindend studieadvies (gemiddeld tien studenten per jaar) geldt veelal dat het beroep van docent niet aansluit bij de verwachtingen en dat ze daardoor op diverse vlakken uitvallen. Dit studiejaar zijn er voor het eerst twee studenten die vanwege de ingevoerde taaltoets een negatief bindend studieadvies hebben gekregen. In het verleden is gebleken dat vooral jonge studenten (< 21 jaar) in de loop van het eerste jaar uitvielen.

De organisatiecultuur wordt gekenmerkt door een hoge mate van betrokkenheid, participatie, gedeelde waarden en collegialiteit van docenten.

De commissie heeft de rendementscijfers bestudeerd en constateert dat deze vanwege de geringe absolute aantallen lastig te duiden zijn. Op basis van de cijfers concludeert de commissie dat de rendementen niet lijken af te wijken van gangbare cijfers. De commissie heeft waardering voor de inspanningen die de opleidingen verrichten om de rendementen nog te verhogen, ook gezien de diversiteit aan instromende studenten.

Docenten

Het team van de opleidingen bestaat uit twaalf docenten en de onderwijsmanager (9,8 fte, waarvan circa 1,5 fte voor contractactiviteiten en 0,6 fte voor het management). De docent-student ratio is 1:27. Het personeelsoverzicht laat zien dat het team bestaat uit een mix van pedagogen, onderwijskundigen, verpleegkundigen en psychologen, allen met een lesbevoegdheid of het certificaat PDV (pedagogisch-didactische vaardigheden).

De docenten zijn ingedeeld in teams met een dagcoördinator. Die teams zijn verantwoordelijk voor de modules die op die dag ingeroosterd staan. Elke module heeft daarnaast een moduleleider die jaarlijks - op basis van module-evaluaties - de module aanpast. De moduleleider informeert de docenten die de module verzorgen over de wijzigingen en is verantwoordelijk voor de toetsing. De beschikbaarheid van uitgewerkte modules geeft (beginnende) docenten houvast bij het voorbereiden van het onderwijs. Er is een inwerktraject voor nieuwe docenten, die gekoppeld worden aan een ervaren docent, met wie zij de lessen voor- en nabespreken.

De commissie heeft extra aandacht besteed aan de kwaliteit van de docenten, aangezien dit een focuspunt is van de NVAO voor de beoordeling van leraaropleidingen. De commissie heeft een aantal docenten gesproken en het overzicht van de docenten bestudeerd en baseert daarop haar oordeel over de kwaliteit en kwantiteit van het onderwijsgevend personeel. De commissie stelt vast dat de opleidingen de beschikking hebben over voldoende docenten voor het verzorgen van het onderwijs. De opleidingen borgen de kwaliteit van het onderwijs door onder andere hoge eisen te stellen aan het opleidingsniveau van de eigen docenten: 92% van de docenten heeft een opleiding op masterniveau. Dat niveau is ook vereist voor nieuwe docenten. De staf/student ratio is lager dan een aantal jaren geleden en is nu passend, stelt de commissie vast. Er is ruime expertise beschikbaar op de verschillende kennisgebieden van de opleiding. Ook de kwaliteit

De docenten zijn een rolmodel voor de studenten tijdens het onderwijs. Studenten waarderen het zeer dat docenten regelmatig feedback vragen aan de studenten over de wijze waarop zij onderwijs verzorgen en hiermee de discussie over adequaat lesgeven op gang brengen.

van de vakdidactici is hoog, constateert de commissie.

In de Kritische Reflectie geven de opleidingen aan dat het docententeam zich kenmerkt door een hoge mate van betrokkenheid en een open cultuur met veel informeel overleg. Medewerkers zijn goed op de hoogte van elkaars expertise en weten deze ook te gebruiken. Het is gebruikelijk elkaar om advies of een second opinion te vragen, elkaars lessen bij te wonen en af te stemmen over modules. Gezamenlijke koffie- en lunchmomenten maken dat gemakkelijk. Daarnaast staan er intervisiemomenten ingeroosterd, waarin bijvoorbeeld het beoordelen van portfolio's en het werkplekleren onderwerp van

gesprek zijn. De kleinschaligheid leidt ook tot persoonlijke aandacht voor iedere student: iedereen wordt gezien en begeleid in zijn ontwikkeling. De commissie heeft tijdens de visitatie met instemming vast kunnen stellen dat de organisatiecultuur inderdaad op deze wijze te kenschetsen is. Studenten bevestigden dit beeld; zij spraken zich tegenover de commissie zeer positief uit over de staf.

Faciliteiten

De opleidingen zijn onderdeel van Hogeschool Leiden, gehuisvest aan de Zernikedreef te Leiden. In de ogen van de commissie sluiten de faciliteiten van de opleidingen goed aan bij de eisen van het programma.

De ruimtes van de opleidingen bestaan uit diverse algemene lokalen, spreekkamers, een educatie-ontmoetingsplein, ruime werkkamers met flexplekken voor docenten en kamers met een vaste werkplek. Medewerkers en studenten maken gebruik van voorzieningen in het hele gebouw, dat ontworpen is als open leer- en werkomgeving. Daarnaast gebruiken de opleidingen praktijklokalen van de opleiding verpleegkunde en van omliggende ROC's en de algemene voorzieningen van de hogeschool zoals een onderwijsboulevard met een servicedesk, studentzaken, ICT en audiovisuele dienst, bookshop, studen-

tendecanaat, restaurant, grand café en mediacentrum.

Het mediacentrum bestaat uit de mediatheek en de onderwijswerkplaats. In de mediatheek staat algemene informatieve literatuur over vakgebieden pedagogiek, psychologie en onderwijskunde. De collectie van de onderwijswerkplaats omvat vakinhoudelijke en onderwijskundige (vak)literatuur, methodes, multimedia-pakketten, abonnementen op relevante tijdschriften en databases.

De opleiding gebruikt een Elektronische Leeromgeving als informatiekanaal en communicatiemedium. Studenten kunnen daar alle informatie over het curriculum vinden. Studieresultaten kunnen studenten online inzien via Osiris. Bij de start van een studiejaar ontvangen studenten een studiegids met informatie over lesdagen, toetsen, uitleg van procedures, contactgegevens van docenten en het programma.

3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting: Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bacheloropleidingen

De visitatiecommissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie de toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties als **voldoende** voor de bacheloropleiding Gezondheidszorg & Welzijn (voltijd en deeltijd) en voor de bacheloropleiding Omgangskunde (voltijd en deeltijd). De uitgangspunten van het opleidingsprogramma zijn leidend in de visie op toetsing en komen onder andere tot uiting in de toetsvormen. De opleidingen hanteren een brede variatie aan summatieve en formatieve toetsvormen. De kwaliteit van de toetsen is goed en de toetsen sluiten aan bij de leerdoelen van de vakken. De opleidingen beschikken over een helder toetsbeleid, een goed functionerende toets- en examencommissie en over docenten met veel expertise op het terrein van toetsing en beoordeling.

De opleidingen hebben ervoor gekozen om het gerealiseerd eindniveau aan te tonen met een beoordelingsportfolio waarin studenten laten zien dat zij de competenties behaald hebben. De visitatiecommissie heeft aan de hand van gesprekken met alumni, laatstejaars studenten en op basis van bestudeerde portfolio's geconstateerd dat het eindniveau van de studenten aan de eisen van een HBO bachelor voldoet. Het portfolio maakt echter onvoldoende inzichtelijk dat de student alle eindkwalificaties behaalt. Het afnemende werkveld is tevreden met het niveau van de startbekwame docenten.

Associate degree

De visitatiecommissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie de toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties als **voldoende** voor de Associate degree Gezondheidszorg & Welzijn (voltijd en deeltijd) en voor de Associate degree Omgangskunde (voltijd en deeltijd). De toetsing en beoordeling sluiten aan bij het niveau en inhoud van de Ad-opleiding. Waar relevant zijn aangepaste beoordelingscriteria voor de Ad-opleiding geformuleerd. Op basis van bestudeerde portfolio's stelt de commissie vast dat het eindniveau van de Ad-studenten voldoende is.

Valide en betrouwbaar

Bacheloropleidingen

De opleidingen hanteren een brede variatie aan toetsvormen. Voorbeelden van toetsvormen zijn: startprofiel, schriftelijke toets, presentatie, workshop, casustoets, filmpje, paper en ontworpen les-eenheid.

Om studenten uit te dagen tot studeren, voorziet het toets- en beoordelingssysteem van de opleidingen naast summatieve toetsing ook in formatieve toetsing. Zo wordt binnen verschillende vakmodules gebruik gemaakt van de interactieve leeromgeving, die diagnostische toetsen bieden waarmee studenten inzicht krijgen in hun beheersingsniveau. In verschillende modules wordt een oefentoets aangeboden. Daarnaast ontvangen studenten binnen pedagogisch-didactische modules directe feedback op

hun (doceer)prestaties. Peer feedback en zelfbeoordelingen maken structureel onderdeel uit van de didactische werkwijze. Elke module wordt afgesloten met een summatieve toets om na te gaan of de leerdoelen zijn behaald.

De commissie heeft een selectie van toetsen en gemaakt werk bestudeerd. Zij constateert dat de toetsen inhoudelijk aansluiten op het aangeboden onderwijs en van voldoende niveau zijn. Er is sprake van adequate toetsing van de beroepsgerichte kennis en vaardigheden. De commissie stelt vast dat de kwaliteit van de toetsen goed is en dat de toetsen aansluiten bij de leerdoelen van de vakken. De opleidingen zijn zich goed bewust van het feit dat toetsen het leerproces van studenten sturen en maken adequaat gebruik van formatieve toetsing, constateert de commissie.

Associate degree

De opleidingen rapporteren geen verschillen in toetsing en niveau van toetsing tussen de bacheloropleiding en de Associate degree. Uit de bestudering van de toetsen blijkt dat Ad-studenten op dezelfde wijze getoetst worden als de bachelorstudenten. De commissie concludeert dat dit passend is, aangezien de opleiding voor de competenties die ook voor de Ad-studenten gelden, geen onderscheid in niveau maken. Ook de Ad-studenten waarmee de commissie heeft gesproken, gaven aan dat de toetsing voor hen van het juiste niveau is.

Studentbeeld

De opleiding heeft procedures en regels aangaande toetsing en beoordeling voldoende inzichtelijk gemaakt voor studenten en docenten, aldus de commissie. De opleiding informeert haar studenten over de toetsvormen van elk vak. De toetsen worden binnen vijftien werkdagen nagekeken en studenten hebben na elke toets de gelegenheid om de gemaakte toets in te zien en te bespreken met de docent.

Het oordeel van de studenten over de kwaliteit van toetsing van individuele vakken is een belangrijk onderdeel van de vakevaluaties (de schriftelijke module-evaluaties en de opleidingsspecifieke panel-discussies). De opleidingen geven in de Kritische Reflectie aan dat zij veel waarde hechten aan de feedback van de studenten op de toetsen en beoordelingen. Zo is, op initiatief van de student, de opleidingscommissie aan het onderzoeken hoe beoordeling van mondelinge presentaties geüniformeerd kan worden en hoe de feedback aan de studenten verbeterd kan worden. De commissie ondersteunt dit onderzoek. Zij heeft geconstateerd dat de extra schriftelijke feedback die docenten geven onderaan een beoordelingsformulier wisselend van aard is. Sommige docenten gaan bijvoorbeeld voornamelijk in op het leerproces, terwijl anderen inzoomen op het behaalde resultaat. Ook is niet altijd beargumenteerd waarom een bepaald aantal punten gegeven wordt.

De kwaliteit van de toetsen is goed. De opleidingen zijn zich bewust van het feit dat toetsen het leerproces van studenten sturen en maken adequaat gebruik van formatieve toetsing.

Borging

Het toetsbeleid van de opleidingen is een afgeleide van het hogeschoolbrede toetsbeleid. Het proces van toetsing is beschreven in het toetshandboek van de hogeschool. Jaarlijks maakt de opleidingsmanager een toetsplan. In het toetsplan is de toetsing van het gehele curriculum weergegeven, met alle toetsvormen en toetsmomenten.

Docenten zijn verantwoordelijk voor de toetsing in hun onderwijseenheden. Elke module heeft een moduleleider. De moduleleiders zijn verantwoordelijk voor de totstandkoming van de toets en leggen de toets voor aan een collega-docent of aan de toetscommissie. Voor docenten zijn checklists beschikbaar voor het opstellen van open vragen en meerkeuzevragen. Elke toets bevat een nakijkmodel of criterialijst. De toetsen worden nagekeken door de docenten van de betreffende module. Een substantieel deel van de toetsen wordt ook door een tweede beoordelaar nagekeken. Toetsen worden na afloop geanalyseerd en eventuele aanpassingen worden beschreven en gearhiveerd. Hierdoor is de PDCA-cyclus geborgd.

Elke modulebeschrijving bevat een overzicht van leerdoelen, toetsvorm en toetscriteria. Leerdoelen zijn verwerkt in een toetsmatrijs die inzichtelijk maakt op welk niveau de leerdoelen worden getoetst.

De opleidingen beschikken over een toetscommissie. De toetscommissie heeft als hoofdaandachtsgebied het verbeteren van de kwaliteit van de toetsing en legt verantwoording af aan het opleidingsmanagement en de examencommissie. Zij beschikt over een procedure voor het screenen van het totale bestand van toetsen op de relevantie van de geformuleerde competenties of onderwijsdoelen van de opleiding. De toetscommissie geeft gevraagd en ongevraagd advies bij de toetsontwikkeling en controleert of de toetsen betrouwbaar, valide en transparant zijn. Ze signaleert zwakke elementen, adviseert docenten hierover en checkt de PDCA-cyclus

en archivering van de toetsen. De toetscommissie geeft advies bij het opstellen van beoordelingsformulieren, het niveau en de constructie van vragen en de keuze van toetsvormen. Bij een curriculumwijziging worden alle toetsen beoordeeld en in de lopende cyclus van vijf jaar nog een tweede keer.

De examencommissie heeft de verantwoordelijkheid voor de borging van de kwaliteit van toetsen en examens. De examencommissie neemt daartoe zowel op eigen initiatief steekproeven, als op basis van input uit evaluaties. Daarnaast ziet de examencommissie toe op de correcte uitvoering van de OER en het aanwijzen van examinatoren. Ook heeft de examencommissie de taak het eindniveau van de opleiding te bewaken. Het externe lid van de examencommissie heeft de opdracht uitgevoerd om vijf portfolio's te beoordelen en uitspraken te doen over het eindniveau. De examencommissie heeft twee keer per studiejaar overleg met de toetscommissie om de bevindingen ten aanzien van de kwaliteit van de toetsing te bespreken. Er is periodiek overleg (drie keer per jaar) tussen de examencommissie en de onderwijsmanager.

De commissie heeft waardering voor de grondige wijze waarop de opleidingen de kwaliteit van de toetsing en beoordeling borgen. De opleidingen beschikken over helder toetsbeleid en een goed functionerende, proactieve toets- en examencommissie. Daarnaast hebben de docenten veel expertise op het terrein van toetsing en beoordeling. Uit de verslagen van de toets- en examencommissie maakt de commissie op dat helder wordt vastgelegd welke toetsen zijn beoordeeld en welke feedback is gegeven. Over het algemeen valt het de commissie overigens op dat de opleidingen hun archivering zeer goed op orde hebben. Doordat voor iedere toets een toetsmatrijs wordt ontwikkeld, is de inhoudsvaliditeit van de toetsing geborgd en kunnen representatieve toetsen worden ontworpen.

Gerealiseerd eindniveau

Bacheloropleidingen

De opleidingen hebben ervoor gekozen om het gerealiseerd eindniveau aan te tonen met een beoordelingsportfolio. In het portfolio tonen studenten aan dat ze het scala aan de benodigde SBL-competenties, hbo-competenties en Dublin descrip-

toren beheersen. Dit doen studenten door een reeks (beroeps)opdrachten in een portfolio op te nemen, waaronder best practice-lessen en best practice-gesprekken, een dvd met lesfragmenten, een onderzoeksverslag rond een pedagogische interventie en een zelf ontworpen leereenheid met toets. Ook maakt een 360 graden feedback, inclusief een zelfbeoordeling, deel uit van het portfolio. De pedagogische opdracht is in het portfolio opgevoerd als bewijs van abstractievermogen en kritisch denken. In de Kritische Reflectie hebben de opleidingen in een matrix aangegeven welke SBL-competenties, Dublin descriptor en algemene hbo-kwalificaties worden aangetoond met de verschillende portfolio onderdelen.

Alle onderdelen in het portfolio worden beoordeeld met gestandaardiseerde beoordelingsformulieren met indicatoren en een vastgestelde cesuur. Veel onderdelen van het portfolio worden door twee beoordelaars beoordeeld: de studieloopbaanbegeleider of vakdocent en de onafhankelijke examiner. In de laatste fase van de opleiding checkt de studieloopbaanbegeleider of het portfolio compleet is alvorens het portfolio over te dragen aan de beoordelaar van het portfolio. Ook de praktijkopleider beoordeelt het niveau van de student bij het laatste werkplekieren aan de hand van een beoordelingslijst. Deze beoordeling is adviserend van aard en geeft de examiner belangrijke input voor de eindbeoordeling van het werkplekieren, dat weer onderdeel uitmaakt van het portfolio.

In studiejaar 2012-2013 heeft het voltallige team in duo's portfolio's beoordeeld en de individuele beoordeling vergeleken met die van een collega. De bevindingen zijn besproken tijdens een intervisiebijeenkomst. Deze werkwijze wordt jaarlijks herhaald en is opgenomen in de jaarcirkel van de examencommissie.

Afgelopen jaren zijn de portfolio-eisen steeds aangepast, mede op basis van aanbevelingen van de vorige visitatie en interne audits. Het aantal portfolio-producten is verminderd, terwijl de kwaliteitseisen zijn opgeschroefd. Via het nieuwe Weblog gaan docenten bijvoorbeeld via filmpjes bespreken of men op dezelfde wijze beoordeelt. Deze tendens zet zich volgens de Kritische Reflectie komend studiejaar voort.

Tot nu toe ontvingen de studenten de waardering 'voldaan' of 'niet voldaan'. Studenten gaven tijdens een jaarevaluatie aan dat ze de waardering in de kwalificatie 'voldaan' niet stimulerend vonden. Voor komend studiejaar wordt de zelfevaluatie aangevuld met een eindreflectie op visieniveau door de student. Deze reflectie wordt beoordeeld op vier punten: visie, kritisch denkvermogen, transfer en reflectie. In een Rubric zijn vier niveaus van beheersing op deze vier punten beschreven.

De commissie is nagegaan of de studenten van de beide opleidingen de beoogde eindkwalificaties realiseren. Zij heeft daartoe voorafgaand aan het bezoek 8 portfolio's uit de periode 2011-2013 van voltijd- en deeltijd-bachelorstudenten Gezondheidszorg & Welzijn en 7 portfolio's van voltijd- en deeltijd-bachelorstudenten Omgangskunde uit dezelfde periode bestudeerd. Tijdens de visitatie heeft de commissie gezamenlijk nog enkele portfolio's ingezien en tussentijdse toetsen bestudeerd. De commissie constateert aan de hand van alle producten in de portfolio's dat de variatie aan producten in de portfolio's een indruk geeft van de gerealiseerde eindkwalificaties. Studenten verzamelen producten en beoordelingen in het portfolio, die worden afgevinkt op een checklist. De commissie is er op basis van de bestudering van de producten en beoordelingen in de portfolio's, zoals lesopzetten, in combinatie met gevoerde gesprekken met alumni en laatstejaars studenten van overtuigd dat studenten het beoogde eindniveau behalen. In het gesprek met leden uit het beroepenveld werd bevestigd dat afgestudeerden adequaat zijn toegerust voor hun functioneren in de praktijk. Wel heeft de commissie een aantal kanttekeningen bij de invulling en toepassing van het portfolio als eindwerkstuk. Deze worden hieronder besproken.

De commissie constateert dat de zorgvuldigheid waarmee de portfolio's worden samengesteld sterk varieert. Oorspronkelijk was de opzet van het portfolio ontwikkelingsgericht. In studiejaar 2011 – 2012 is ingezet op een beoordelingsportfolio. Daardoor kan het niveau uiteenlopen: De meer recente beoordelingsportfolio's zijn gestructureerd, terwijl de minder recente ontwikkelingsgerichte portfolio's soms onoverzichtelijk en van minder hoog niveau zijn.

De opleiding beoogt op verschillende momenten, door verschillende beoordelaren, bij verschillende

producten dezelfde competenties te beoordelen teneinde de intersubjectiviteit van de beoordeling te bevorderen. De beoordelingsformulieren bij afzonderlijke producten vormen volgens de opleiding een concretisering van de indicatoren van de competenties. De commissie vindt het echter niet helder waar competenties op eindniveau worden getoetst. De beoordelingscriteria per product geven hiertoe onvoldoende houvast, doordat beoordelingscriteria van losse opdrachten niet zichtbaar zijn afgeleid van de indicatoren, aldus de commissie. De commissie vindt het daarbij problematisch dat er in het portfolio geen overkoepelende eindbeoordeling wordt gegeven. Daarmee wordt dus niet zichtbaar in een document vastgelegd door de beoordelaars dat de student een startbekwame leraar is die alle SBL-competenties op het geëigende niveau beheerst.

De commissie heeft waardering voor de verbeteringen die de opleidingen doorvoeren rond de portfolio's, mede op basis van diverse aanbevelingen uit de afgelopen jaren. Zo is de commissie positief over de toevoeging vanaf dit jaar van de zelfreflectie op visieniveau van een student, die wordt beoordeeld met een Rubric op verschillende aspecten. Daarnaast is de commissie positief over de invoering van cijfers in plaats van slechts '(niet) voldaan'. De commissie is echter van mening dat het portfolio daarmee nog steeds onvoldoende inzicht geeft in het eindniveau van de student. De commissie mist nog steeds een beoordeling van het daadwerkelijk behaalde eindniveau van de student en beveelt de opleidingen aan hier werk van te maken.

De commissie suggereert om een eindassessment te laten uitvoeren door gekwalificeerde assessoren. Dit kan bijdragen aan het verkrijgen van een goede beoordeling of het eindniveau daadwerkelijk voldoet aan de daaraan gestelde normen.

Associate Degree

Ook Ad-studenten ronden de opleiding af met een portfolio. De commissie heeft voorafgaand aan het bezoek 3 portfolio's uit de periode 2010-2013 van Ad-studenten Gezondheidszorg & Welzijn en 2 portfolio's van Ad-studenten Omgangskunde uit dezelfde periode bestudeerd. De commissie is er op basis van de bestudering van de producten en beoordelingen in de portfolio's gecombineerd met de gesprekken

met alumni en laatstejaars studenten van overtuigd dat studenten het beoogde eindniveau behalen.

Voor de beoordeling van Ad-studenten zijn passende beoordelingscriteria geformuleerd. Ook in de nieuwe Rubric voor de beoordeling van de zelfreflectie op visieniveau van de student in het portfolio wordt

onderscheid gemaakt tussen de twee typen studenten. Bachelorstudenten moeten de vier punten minimaal op niveau 3 beheersen, Ad-studenten moeten twee op minimaal niveau 2 en twee op minimaal niveau 3 beheersen.

Bijlagen

Bijlage 1 Visitatiecommissie

Overzicht panelleden en secretaris

Naam (inclusief titulatuur)	Rol (voorzitter / lid / student-lid / secretaris)	Domeindeskundige (ja / nee)
Mr K.S. Visscher	voorzitter	nee
Drs. D. van der Kooi	lid	ja
Drs. D.Y. Verdaasdonk - Stegeman	lid	ja
J. Fabriek	studentlid	nee

III Secretaris/Coördinator

Drs L. van der Grijspaarde	Gecertificeerd	
----------------------------	----------------	--

IV Korte functiebeschrijvingen panelleden

1	Mevrouw Visscher treedt met regelmaat op als voorzitter van visitatiecommissies en heeft ruime ervaring als (interim) opleidingsmanager
2	De heer Van der Kooi is Opleidingsmanager van het cluster Exact/Beroepsonderwijs aan de Hogeschool van Amsterdam Domein Onderwijs en Opvoeding
3	Mevrouw Verdaasdonk is Adviseur Opleiden&Ontwikkelen voor diverse organisaties in het werkveld
4	Mevrouw Fabriek studeert B Taal- en cultuurwetenschappen aan de UU.

V Overzicht deskundigheden binnen panel¹

Deskundigheid	De deskundigheid blijkt uit:
a. deskundigheid ten aanzien van de ontwikkelingen in het vakgebied	De heer Van der Kooi is clustermanager aan de Hogeschool van Amsterdam Domein Onderwijs en Opvoeding. Hij is o.a. portefeuillehouder Opleiden In De School (OPLIS).en vertegenwoordiger van de tweedegraadsopleidingen in het landelijk overleg van directeuren van educatieve faculteiten (ADEF). Portefeuilles: Inductie, 10vdl, educatieve minor. Mevrouw Verdaasdonk is nauw betrokken bij het ontwikkelen van innovatieve opleidingsprogramma's binnen zorg en welzijn.
b. internationale deskundigheid	De heer Van der Kooi heeft in de afgelopen jaren een internationaliseringsprogramma ontwikkeld voor het HvA Domein Onderwijs en Opvoeding en heeft nu structurele contacten met lerarenopleidingen in Kopenhagen en in Giessen (D).

¹ N.B. De secretaris is GEEN panellid

<p>c. werkvelddeskundigheid in het voor de opleiding relevante beroepenveld</p>	<p>De heer Van der Kooi behartigt de portefeuilles nascholing binnen de HvA; tevens participeert hij in verschillende stuurgroepen van opleidingsscholen. Mevrouw Verdaasdonk is adviseur opleiden en innovatie binnen zorginstellingen en kenniscentrum Calibris voor zorg en welzijn.</p>
<p>d. ervaring met het geven en/of ontwikkelen van onderwijs op het desbetreffende opleidingsniveau en deskundigheid ten aanzien van de door de opleiding gehanteerde onderwijsvorm(en)²</p>	<p>De heer Van der Kooi is docent (o.a. didactiek) aan de bachelor- en masteropleiding van de HvA DOO.</p>
<p>e. visitatie- of auditdeskundigheid</p>	<p>Mevrouw Visscher treedt met regelmaat op als voorzitter van visitatiepanels.</p>
<p>f. studentgebonden deskundigheid</p>	<p>Mevrouw Fabriek studeert taal- en cultuurwetenschappen aan de UU, tevens is zij voorzitter van de studievereniging 'Alias'.</p>

² Hieronder worden bijvoorbeeld verstaan afstandsonderwijs, werkplekgerelateerd onderwijs, flexibel onderwijs, competentiegericht onderwijs of onderwijs voor excellente studenten.

Bijlage 2 Programma visitatie

Woensdag 9 oktober: 'verkenning'

Tijd		Gesprekspartners
12.30 uur		Ontvangst auditcommissie
12.30 – 14.00		Werklunch en intern overleg
14.00 – 14.45	Management	Katrien van de Gevel, Onderwijsmanager Tweedegraads lerarenopleidingen Robert Viëtor, Directeur lerarenopleidingen, cluster Educatie Roos van der Voort, Kwaliteitscoördinator Educatie
14.45 – 15.30	Showcase: Drie teamleden geven een kijkje in de keuken van de lerarenopleiding	Paula Bouw, Docent Tweedegraads lerarenopleidingen Guus Koot, Docent Tweedegraads lerarenopleidingen Anneke Perdaems, Docent Tweedegraads lerarenopleidingen
15.30 – 16.00	Inloopspreekuur	
16.00 – 17.00	Werkveld en alumni	Mevr. T. van der Dries, Directeur ROC Mondriaan Dhr. B. Gotink, Praktijkopleider ROC Mondriaan Mevr. M. van Loenen, Alumnus tweedegraads lerarenopleiding Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde Mevr. J. Rozet, Alumnus tweedegraads lerarenopleidingen Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde bachelor, Praktijkopleider ROC Leiden Dhr. B. van den Steenhoven, Zorgcoördinator Fioretti College Mevr. H. van der Weiden, Alumnus tweedegraads lerarenopleidingen Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde, Opleidingscoördinator directoraat onderwijs en opleidingen LUMC
17.00		Intern overleg

Donderdag 10 oktober: 'verdieping'

Tijd		Gesprekspartners
08.30		Intern overleg
09.00 – 10.30	Docenten	<p>Wies Coppes, Docent Tweedegraads lerarenopleidingen Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde</p> <p>Tonny van Dobbenburgh, Docent Tweedegraads lerarenopleidingen Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde</p> <p>Nicolien van Halem, Docent Tweedegraads lerarenopleidingen Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde</p> <p>Job Lafeber, Docent Tweedegraads lerarenopleidingen Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde</p> <p>Anneke Perdaems, Docent Tweedegraads lerarenopleidingen Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde</p> <p>Marieke Schinck, Docent Tweedegraads lerarenopleidingen Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde</p>
10.30 – 11.15	Toetscommissie en examencommissie	<p>Paula Bouw, Toetscommissie</p> <p>Tonny van Dobbenburgh, Trainer Toetsconstructie</p> <p>Nicolien van Halem, Hoofdredacteur Landelijke kennisbasistoetsing Gezondheidszorg & Welzijn</p> <p>Job Lafeber, Voorzitter examencommissie</p> <p>Marije van den Steenhoven, Lid examencommissie</p>
11.15 – 12.15	Studenten propedeuse - hoofdfase bachelor - Associate degree (incl. afvaardiging OC)	<p>Ibtisem Boukich, Student Tweedegraads lerarenopleiding Gezondheidszorg & Welzijn</p> <p>Sanne Capellen, Student Tweedegraads lerarenopleiding Gezondheidszorg & Welzijn</p> <p>Job van Willigenburg, Student Tweedegraads lerarenopleiding Omgangskunde</p> <p>Coriëlle Rovers, Student Tweedegraads lerarenopleiding Gezondheidszorg & Welzijn</p> <p>Stefan Stoeken, Student Tweedegraads lerarenopleiding Omgangskunde, lid opleidingscommissie</p> <p>Monique van Velzen, Student Tweedegraads lerarenopleiding Gezondheidszorg & Welzijn</p>

12.15 – 13.45		Werklunch en intern overleg
13.45 – 14.45	Studenten afstudeerfase bachelor - Associate degree	Khadija Boudhoir, Student Tweedegraads lerarenopleiding Gezondheidszorg & Welzijn Hugo Soeter, Student Ad Tweedegraads lerarenopleiding Gezondheidszorg & Welzijn Sebastiaan Dohle, Student Tweedegraads lerarenopleiding Omgangskunde Rogier Heuer, Student Tweedegraads lerarenopleiding Gezondheidszorg & Welzijn Gerine Kraan, Student Tweedegraads lerarenopleiding Gezondheidszorg & Welzijn Trudy Pouw, Student Tweedegraads lerarenopleiding Omgangskunde
14.45 – 15.30	Onderzoek	Astrid Vurens, Minorstudent Leonie van der Plas, Minorstudent Dieuwke Hovinga, Lector Natuur & Ontwikkeling Kind Marije van den Steenhoven, Docent onderzoeksvaardigheden en minor Action Research lid Kenniskring Passend Onderwijs Marion Corte, Docent Pedagogische Interventies Annemieke Mol Lous, Lector Passend Onderwijs
15.30 – 17.30		Intern overleg
17.30 – 17.45	Terugkoppeling	Alle gesprekspartners & genodigden

Bijlage 3 Kwantitatieve gegevens

1. Kwantitatieve gegevens over de opleiding³

Onderstaande gegevens over in-, door- en uitstroom van studenten zijn afkomstig uit de bestanden van Hogeschool Leiden, stand op 1 februari 2013. De verschillende tabellen zijn gebaseerd op cohorten van studenten die in een bepaald jaar instromen, zoals gedefinieerd voor Hogeschool Leiden: De beginpopulatie van een cohort bestaat uit studenten die instromen in de propedeutische fase in september. De overige instromende studenten worden niet in dit cohort opgenomen. Studenten die hun studie onderbreken en later weer terugkomen worden als uitval-ler gekwalificeerd.

A. Instroom propedeuse (aantallen)

Opleidingscohort	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
GW-bachelor voltijd	2	4	8	6	17	6
GW-bachelor deeltijd	32	32	34	33	24	28
GW-ad voltijd			-	6	-	2
GW-ad deeltijd			2	3	4	2
OK-bachelor voltijd	5	7	24	30	53	29
OK-bachelor deeltijd	25	25	30	30	34	11
OK-ad voltijd			-	2	4	2
OK-ad deeltijd			5	2	7	2

Tabel 1. Instroom van studenten in de opleiding. (bron: Opleidingsadministratie d.d. mei 2013)

B. Propedeuserendement na 1 jaar (aantallen)

Opleidingscohort	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
GW-bachelor voltijd	1	-	1	1	2
GW-bachelor deeltijd	20	18	16	11	11
GW-ad voltijd			-	-	-
GW-ad deeltijd			-	2	4
OK-bachelor voltijd	-	1	6	15	26
OK-bachelor deeltijd	5	6	8	12	15
OK-ad voltijd			-	-	1
OK-ad deeltijd			-	1	4

Tabel 2. Aandeel van studenten die het propedeusediploma hebben behaald na 1 jaar. Aantallen van de diverse cohorten. (bron: Opleidingsadministratie d.d. mei 2013)

C. Propedeuserendement na 1 jaar (%)

Opleidingscohort	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
GW-bachelor voltijd	50%	-	17%	25%	22%
GW-bachelor deeltijd	69%	64%	59%	52%	73%
GW-ad voltijd			-	-	-
GW-ad deeltijd			-	67%	100%
OK-bachelor voltijd	-	17%	27%	54%	58%
OK-bachelor deeltijd	23%	29%	35%	67%	60%
OK-ad voltijd			-	-	25%

³ Bron: Basisgegevens opleidingsbeoordeling 'Indicatoren en definities', Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie, 11 september 2012

OK-ad deeltijd			-	50%	57%
----------------	--	--	---	-----	-----

Tabel 3. Aandeel van studenten die het propedeusediploma hebben behaald na 1 jaar. Percentages van de diverse cohorten. (bron: Opleidingsadministratie d.d. mei 2013)

D. Propedeuserendement na 2 jaar (aantallen)

Opleidingscohort	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
GW-bachelor voltijd	1	1	1	1	2
GW-bachelor deeltijd	22	21	20	15	11
GW-ad voltijd			-	-	-
GW-ad deeltijd			-	3	4
OK-bachelor voltijd	2	4	11	22	26
OK-bachelor deeltijd	8	15	14	18	15
OK-ad voltijd			-	-	1
OK-ad deeltijd			-	1	4

Tabel 4. Aandeel van studenten die het propedeusediploma hebben behaald na 2 jaar. Aantallen van de diverse cohorten; cumulatief. (bron: Opleidingsadministratie d.d. mei 2013)

E. Propedeuserendement na 2 jaar (%)

Opleidingscohort	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
GW-bachelor voltijd	50%	33%	17%	25%	22%
GW-bachelor deeltijd	76%	75%	74%	71%	73%
GW-ad voltijd			-	-	-
GW-ad deeltijd			-	100%	100%
OK-bachelor voltijd	40%	67%	50%	79%	58%
OK-bachelor deeltijd	36%	71%	61%	100%	60%
OK-ad voltijd			-	-	25%
OK-ad deeltijd			-	50%	57%

Tabel 5. Aandeel van studenten die het propedeusediploma hebben behaald na 2 jaar. Percentages van de diverse cohorten; cumulatief. (bron: Opleidingsadministratie d.d. mei 2013)

F. Uitval 1^e opleidingsjaar (aantallen)

Opleidingscohort	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
GW-bachelor voltijd	-	2	3	2	5
GW-bachelor deeltijd	4	6	7	6	2
GW-ad voltijd			-	3	-
GW-ad deeltijd			-	-	-
OK-bachelor voltijd	2	1	6	6	12
OK-bachelor deeltijd	8	8	7	7	11
OK-ad voltijd			-	-	1
OK-ad deeltijd			1	-	1

Tabel 6. Uitstroom van studenten zonder diploma, gedurende het eerste opleidingsjaar, in aantallen. (bron: Opleidingsadministratie d.d. mei 2013)

G. Uitval 1^e opleidingsjaar (%)

Opleidingscohort	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
GW-bachelor voltijd	-	67%	50%	50%	56%
GW-bachelor deeltijd	14%	21%	26%	29%	13%

GW-ad voltijd			-	75%	-
GW-ad deeltijd			-	-	-
OK-bachelor voltijd	40%	17%	27%	21%	27%
OK-bachelor deeltijd	36%	38%	30%	39%	44%
OK-ad voltijd			-	-	25%
OK-ad deeltijd			20%	-	14%

Tabel 7. Uitstroom van studenten zonder diploma, gedurende het eerste opleidingsjaar, in percentages. (bron: Opleidingsadministratie d.d. mei 2013)

H. Uitval na 1^e opleidingsjaar (aantallen)

Opleidingscohort	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
GW-bachelor voltijd	-	-	-	1	-
GW-bachelor deeltijd	3	2	1	-	-
GW-ad voltijd			-	-	-
GW-ad deeltijd			-	1	-
OK-bachelor voltijd	-	-	3	1	1
OK-bachelor deeltijd	2	-	1	2	-
OK-ad voltijd			-	-	-
OK-ad deeltijd			-	-	-

Tabel 8. Uitstroom van studenten zonder diploma, na het eerste opleidingsjaar, in aantallen. (bron: Opleidingsadministratie d.d. mei 2013)

I. Uitval na 1^e opleidingsjaar (%)

Opleidingscohort	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
GW-bachelor voltijd	-	-	-	25%	-
GW-bachelor deeltijd	10%	7%	4%	-	-
GW-ad voltijd			-	-	-
GW-ad deeltijd			-	33%	-
OK-bachelor voltijd	-	-	14%	4%	2%
OK-bachelor deeltijd	9%	-	4%	11%	-
OK-ad voltijd			-	-	-
OK-ad deeltijd			-	-	-

Tabel 9. Uitstroom van studenten zonder diploma, na het eerste opleidingsjaar, in percentages. (bron: Opleidingsadministratie d.d. mei 2013)

J. Opleidingsrendement (aantallen)

Opleidingscohort	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
GW-bachelor voltijd	2	1	3	-	-
GW-bachelor deeltijd	21	19	18	11	4
GW-ad voltijd			-	-	-
GW-ad deeltijd			1	3	-
OK-bachelor voltijd	3	3	12	18	21
OK-bachelor deeltijd	12	14	11	3	1
OK-ad voltijd			-	-	-
OK-ad deeltijd			4	-	-

Tabel 10. Aandeel (aantallen) van studenten die de studie met een diploma hebben afgerond na max. 6 jaar. (bron: Opleidingsadministratie d.d. mei 2013)

K. Opleidingsrendement (%)

Opleidingscohort	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
GW-bachelor voltijd	100%	33%	50%	-	-
GW-bachelor deeltijd	72%	68%	67%	52%	27%
GW-ad voltijd			-	-	-
GW-ad deeltijd			-	50%	100%
OK-bachelor voltijd	60%	50%	55%	64%	47%
OK-bachelor deeltijd	55%	67%	48%	17%	4%
OK-ad voltijd			-	-	-
OK-ad deeltijd			80%	-	-

Tabel 11. Aandeel (percentage) van studenten die de studie met een diploma hebben afgerond na max. 6 jaar. (bron: Opleidingsadministratie d.d. mei 2013)

L. Docenten

Docenten	aantal	fte
Voltijd en deeltijd	12	8,1

Tabel 12. Aandeel docenten (aantal en fte) die werkzaam zijn binnen de opleiding.

Onderwijsmanager	aantal	fte
Management	1	0,6
Docenttaken		0,3

Tabel 13. Aandeel onderwijsmanagement (aantal en fte) werkzaam binnen de opleiding.

M. Opleidingsniveau docenten (%)

Opleidingsniveau docenten	hbo	Master
Voltijd en deeltijd	8%	92%

Tabel 14. Opleidingsniveau (percentage) van de docenten die werkzaam zijn binnen de opleiding.

Docent-student ratio

De gerealiseerde docent-student ratio is 1:27.

Aantal contacturen

Contacturen (aantal)	1e jaar (bachelor, Ad)	2e jaar (bachelor, Ad)	3e jaar (bachelor)	4e jaar (bachelor)
Voltijd (binnenschools)	12 uur	12 uur	12 uur	12 uur
Voltijd (buitenschools)	Minimaal 16 uur	Minimaal 16 uur	Minimaal 16 uur	Minimaal 16 uur
Deeltijd (binnenschools)	8 uur	8 uur	8 uur	4 tot 8 uur*
Deeltijd (buitenschools)	Minimaal 8 uur	Minimaal 8 uur	Minimaal 8 uur	Minimaal 8 uur

Tabel 15. Aantal contacturen (klokuren), gemiddeld per week, uitgaande van 40 weken per studiejaar.

*) afhankelijk van minor

Bijlage 4 Eindkwalificaties

Dublin-descriptoren

1. Kennis en inzicht
2. Toepassen kennis en inzicht
3. Oordeelsvorming
4. Communicatie
5. Leervaardigheden

HBO-kwalificaties

1. Brede professionalisering
2. Multidisciplinaire integratie
3. Wetenschappelijk onderzoek
4. Brede transfer en inzetbaarheid
5. Creativiteit en complexiteit in handelen
6. Probleemgericht werken
7. Methodisch en reflectief denken en handelen
8. Sociaalcommunicatieve bekwaamheid
9. Basiskwalificering voor managementfuncties
10. Besef van maatschappelijke betrokkenheid

SBL-competenties

1. Interpersoonlijk
2. Pedagogisch
3. Vakinhoudelijk en didactisch
4. Organisatorisch
5. Samenwerken met collega's
6. Samenwerken met de omgeving
7. Reflectie en persoonlijke ontwikkeling

Bijlage 5 Programmaoverzicht

Lerarenopleiding Gezondheidszorg & Welzijn

Lerarenopleiding Omgangskunde

Leren en werken

Bachelor

Periode 1

Periode 2

Periode 3

Periode 4

Propedeuse Eerste Leerjaar

Vorbereiden van onderwijs
4 EC

Didactische vaardigheden
4 EC

Ontwikkelingsproblemen
bij jongeren
4 EC

Toetsen en evalueren
4 EC

Oriënteren op het beroep
van leraar
4 EC

Pedagogische leer- en
werkomgeving
4 EC

Gespreksvoering
4 EC

Jongeren
4 EC

Communicatie
4 EC

Werkplekieren 1 - 10 EC

Werkplekieren 2 - 10 EC

Studieloopbaanbegeleiding 4 EC

Post-propedeuse Tweede Leerjaar

Groepsdynamica
4 EC

Onderzoek van onderwijs
4 EC

Pedagogische interventies
4 EC

Ontwerpen leereenheid en implementatie
8 EC

Activerende werkvormen
4 EC

Keuze
Vakinhoud GW
12 EC

Keuze
Vakinhoud OK
12 EC

Werkplekieren 3 - 10 EC

Werkplekieren 4 (eerste deel) - 10 EC

Studieloopbaanbegeleiding 4 EC

Post-propedeuse Derde Leerjaar

Keuze Vakinhoud GW/OK
8 EC

Keuze Vakinhoud GW/OK
8 EC

Keuze Vakinhoud GW/OK
8 EC

Keuze Vakinhoud GW/OK
8 EC

Keuze Vakinhoud GW/OK
4 EC

Keuze Vakinhoud GW/OK
4 EC

Keuze Vakinhoud GW/OK
4 EC

Keuze Vakinhoud GW/OK
4 EC

Keuze Vakinhoud 24 EC

Werkplekieren 4 (tweede deel) - 10 EC

Werkplekieren 5 - 20 EC

Studieloopbaanbegeleiding 4 EC

Post-propedeuse Vierde Leerjaar

Minor
15 EC

Minor
15 EC

Werkplekieren 6 - 20 EC

Werkplekieren 7 - 10 EC

Studieloopbaanbegeleiding 2 EC

GW Vakinhoud

OK Vakinhoud

Zowel GW als OK Vakinhoud

Minor

Pedagogisch didactisch

Werkplekieren / SLB

VOLTijd &
DEELTijd

Lerarenopleiding Gezondheidszorg & Welzijn

Lerarenopleiding Omgangskunde

Leren en werken

Associate degree

Periode 1

Periode 2

Periode 3

Periode 4

Propedeuse Eerste Leerjaar

Vorbereiden van onderwijs
4 EC

Didactische vaardigheden
4 EC

Ontwikkelingsproblemen
bij jongeren
4 EC

Toetsen en evalueren
4 EC

Oriënteren op het beroep
van leraar
4 EC

Pedagogische leer- en
werkomgeving
4 EC

Gespreksvoering
4 EC

Jongeren
4 EC

Communicatie
4 EC

Werkplekieren 1 - 10 EC

Werkplekieren 2 - 10 EC

Studieloopbaanbegeleiding 4 EC

Post-propedeuse Tweede Leerjaar

Groepsdynamica
4 EC

Keuze Vakinhoud GW/OK
4 EC

Activerende werkvormen
4 EC

Keuze Vakinhoud GW/OK
4 EC

Werkplekieren 5 - 20 EC

Werkplekieren 6 - 20 EC

Studieloopbaanbegeleiding 5 EC

**VOLTIJD &
DEELTIJD**

Pedagogisch didactisch

Werkplekieren / SLB

GW Vakinhoud

OK Vakinhoud

Zowel GW als OK Vakinhoud

Lerarenopleiding Gezondheidszorg & Welzijn

Lerarenopleiding Omgangskunde

Bachelor

Flexibele leertrajecten

Legenda

Pedagogisch didactisch
Werkplekieren / SLB
Minor
GW Vakinhoud
OK Vakinhoud
Zowel GW als OK Vakinhoud

Uw vooropleiding bepaalt het traject

	MBO 4 / HAVO	MBO 4	MBO		HBO / WO		
	Niet verwant	Niet verwant	Vak verwant	Half vak verwant	Vak verwant	Beroeps verwant	Niet verwant
	1	1A	2	3	4	5	6
GW	Praktijkopleiding PDV Schoonheids-specialist Assistent: - tandarts - dokters - onderwijs - apotheker	Zittend docent VO / MBO één jaar gedurende 2 dagen les geven werkgevers-verklaring en positieve beoordeling leidinggevende	Verpleegkundige A, B, Z, MBOV	SPW 4 SCW 4 Operatieassistent	HBOV MGZ	Onderwijs-bevoegdheid PABO	Fysiotherapie CMV / MWD / SPH / P&A Facilitaire dienstverlening Voeding + Dietiek Mondhygiëne MBRT Logopedie Cesar Mensendieck Ergotherapie Verloskunde Pedagogiek Psychologie Kunstzinnige / Creatieve therapie
OK	Praktijkopleiding PDV Schoonheids-specialist Assistent: - tandarts - dokters - onderwijs - apotheker	Zittend docent VO / MBO één jaar gedurende 2 dagen les geven werkgevers-verklaring en positieve beoordeling leidinggevende	SPW 4 WB, AB SCW 4	Verpleegkundige A, B, Z, MBOV CIOS 4	CMV MWD SPH P&A Creatieve Therapie Pedagogie Psychologie	Onderwijsbevoegdheid PABO	Fysiotherapie Cesar Mensendieck Ergotherapie HBOV MGZ Kunstzinnige Therapie Communicatie

Osiris NR	Eenheid Titel	EC	Uw vooropleiding bepaalt het traject							
			1	1A	2	3	4	5	6	7
LeroPWPL 1	Werkplekieren	10	+	+	+	+	+	+	+	+
LeroPWPL 2	Werkplekieren 1	10	+	+	+	+	+	+	+	+
LeroPSLB	Werkplekieren 2	10	+	+	+	+	+	+	+	+
LeroPSLB 1	Studieloopbaanbegeleiding Studieloopbaanbegeleiding 1	4	+	+	+	+	+	+	+	+
LeroPVAK	Vakinhoud basis	4	+	+	+	+	+	+	+	+
LeroPVAK 1	Oriënteren op het beroep van leraar GW/OK	4	+	+	+	+	+	+	+	+
LeroPVAK 2	Jongeren	4	+	-	-	-	-	-	-	-
LeroPVAK 3	Communicatie	4	+	-	-	-	-	-	-	-
LeroPPD	Pedagogisch didactische basis	4	+	+	+	+	+	+	+	+
LeroPPD 1	Voorbereiden onderwijs	4	+	+	+	+	+	+	+	+
LeroPPD 2	Didactische vaardigheden	4	+	+	+	+	+	+	+	+
LeroPPD 3	Ontwikkelingsproblemen bij jongeren	4	+	+	+	+	+	+	+	+
LeroPPD 4	Gespreksvoering	4	+	+	+	+	+	+	+	+
LeroPPD 5	Pedagogische leer- en werkomgeving	4	+	+	+	+	+	+	+	+
LeroPPD 6	Toetsen en evalueren	4	+	+	+	+	+	+	+	+
Totaal EC Propedeuse		60	60	52	52	52	46	44	46	46
LeroWPL	Werkplekieren	10	+	-	-	-	-	-	-	-
LeroWPL 3	Werkplekieren 3	10	+	-	-	-	-	-	-	-
LeroWPL 4	Werkplekieren 4	20	+	-	-	-	-	-	-	-
LeroWPL 5	Werkplekieren 5	20	+	-	-	-	-	-	-	-
LeroWPL 6	Werkplekieren 6	20	+	+	+	+	+	+	+	+
LeroWPL 7	Werkplekieren 7	10	+	+	+	+	+	+	+	+
LeroSLB	Studieloopbaanbegeleiding	5	+	+	-	-	-	-	-	-
LeroSLB 2	Studieloopbaanbegeleiding	5	+	+	-	-	-	-	-	-
LeroSLB 3	Studieloopbaanbegeleiding	5	+	+	+	+	+	+	+	+
LeroVAK	Vakinhoud	8	}		}		}		}	
LeroVAK 4	Beroepshouding en sector	8	}		}		}		}	
LeroVAK 5	Doelgroepen	8	}		}		}		}	
LeroVAK 6 GW	Leefstijl + GVO	8	}		}		}		}	
LeroVAK 7 GW	Zorg en hulpverlening	8	}		}		}		}	
LeroVAK 8 GW	Facilitaire dienstverlening	4	}		}		}		}	
LeroVAK 9 GW	Voeding	4	}		}		}		}	
LeroVAK 10 GW	Gezondheid en ziekte	4	}		}		}		}	
LeroVAK 11 OK	Socialisatie	8	}		}		}		}	
LeroVAK 12 OK	Opvoeden en begeleiden	8	}		}		}		}	
LeroVAK 13 OK	Conflict en agressie	4	}		}		}		}	
LeroVAK 14 OK	Organisaties	4	}		}		}		}	
LeroPD	Pedagogisch didactisch	4	+	+	+	+	+	+	+	+
LeroPD 7	Groepsdynamica	4	+	+	+	+	+	+	+	+
LeroPD 8	Activerende werkvormen	4	+	+	+	+	+	+	+	+
LeroPD 9	Ontwerpen leereenheid + implementatie	8	+	+	+	+	+	+	+	+
LeroPD 10	Onderzoek van onderwijs	4	+	+	+	+	+	+	+	+
LeroPD 11	Pedagogische interventies	4	+	+	+	+	+	+	+	+
LeroM/LeroM 1	Minor	30	+	+	+	+	+	+	+	+
Totaal EC Post-propedeuse GW		180	180	130	89	109	18	38	41	61
Totaal EC Post-propedeuse OK		180	180	130	105	109	18	38	41	61
Totaal EC Opleiding GW		240	240	182	141	161	64	82	87	107
Totaal EC Opleiding OK		240	240	182	157	161	64	82	87	107
Indicatie duur van de studie			3,5 - 4 jaar	3 - 3,5 jaar	GW 2,4 OK 2,8 jr/mnd	2,5 - 3 jaar	1 jaar / 1,4 jr/mnd	1,6 jr/mnd	1,8 jr/mnd	2 jaar

VOLTIJD & DEELTIJD

Lerarenopleiding Gezondheidszorg & Welzijn

Lerarenopleiding Omgangskunde

Associate degree

Flexibele leertrajecten

Legenda

Pedagogisch didactisch
Werkpleklers / SLB
GW Vakinhoud
OK Vakinhoud
Zowel GW als OK Vakinhoud

Uw vooropleiding bepaalt het traject

	MBO 4 / HAVO	MBO 4	MBO	HBO / WO					
	Niet verwant	Niet verwant	Vak verwant	Half vak verwant	Vak verwant	Beroeps verwant	Half vak verwant	Niet verwant	
	1	1A	2	3	4	5	6	7	
GW	Praktijkopleiding PDV Schoonheids-specialist Assistent: - tandarts - dokters - onderwijs - apotheker	Zittend docent VO / MBO één jaar gedurende 2 dagen les geven werkgevers-verklaring en positieve beoordeling leidinggevende	Verpleegkundige A, B, Z, MBOV	SPW 4 SCW 4 Operatieassistent	HBOV MGZ	Onderwijs-bevoegdheid PABO	Fysiotherapie CMV / MWD / SPH / P&A Facilitaire dienstverlening Voeding + Diëtiëk Mondhygiëne MBRT Logopedie Cesar Mensendieck Ergotherapie Verloskunde Pedagogiek Psychologie Kunstzinnige / Creatieve therapie		
OK	Praktijkopleiding PDV Schoonheids-specialist Assistent: - tandarts - dokters - onderwijs - apotheker	Zittend docent VO / MBO niveau 4 één jaar gedurende 2 dagen les geven werkgevers-verklaring en positieve beoordeling leidinggevende	SPW 4 WB, AB SCW 4	Verpleegkundige A, B, Z, MBOV CIOS 4	CMV MWD SPH P&A Creatieve Therapie Pedagogie Psychologie	Onderwijs-bevoegdheid PABO	Fysiotherapie Cesar Mensendieck Ergotherapie HBOV MGZ Kunstzinnige Therapie Communicatie		

	Osiris NR	Eenheid Titel	EC	1	1A	2	3	4	5	6	7
Propedeuse (Ba)	LeroPWPL	Werkpleklers									
	LeroPWPL 1	Werkpleklers 1	10	+	+	+	+	+	+	+	+
	LeroPWPL 2	Werkpleklers 2	10	+	+	+	+	+	+	+	+
	LeroPSLB	Studieloopbaanbegeleiding									
	LeroPSLB 1	Studieloopbaanbegeleiding 1	4	+	+	+	+	+	+	+	+
	LeroPVAK	Vakinhoud basis									
	LeroPVAK 1	Oriënteren op het beroep van leraar GW/OK	4	+	+	+	+	+(2)	+(2)	+(2)	+(2)
	LeroPVAK 2	Jongeren	4	+	-	-	-	-	-	-	-
	LeroPVAK 3	Communicatie	4	+	-	-	-	-	-	-	-
	LeroPPD	Pedagogisch didactische basis									
LeroPPD 1	Voorbereiden onderwijs	4	+	+	+	+	+(2)	+(2)	+(2)	+(2)	
LeroPPD 2	Didactische vaardigheden	4	+	+	+	+	+	+	+	+	
LeroPPD 3	Ontwikkelingsproblemen bij jongeren	4	+	+	+	+	+	+	+	+	
LeroPPD 4	Gespreksvoering	4	+	+	+	+	+(2)	+(2)	+(2)	+(2)	
LeroPPD 5	Pedagogische leer- en werkomgeving	4	+	+	+	+	+	+	+	+	
LeroPPD 6	Toetsen en evalueren	4	+	+	+	+	+	+	+	+	
	Totaal EC Propedeuse		60	60	52	52	52	46	44	46	46
Post-propedeuse (Ad)	LeroWPL	Werkpleklers									
	LeroWPL 5	Werkpleklers 5	20	+	-	-	-	-	-	-	-
	LeroWPL 6	Werkpleklers 6	20	+	+	+	+	+	+	+	+
	LeroWPL 99	Werkpleklers 99	10	-	-	-	-	+	-	-	-
	LeroSLB	Studieloopbaanbegeleiding									
	LeroSLB 2	Studieloopbaanbegeleiding	5	+	+	+	+	-	-	-	-
	LeroVAK	Vakinhoud									
	LeroVAK 4	Beroepshouding en sector	8								
	LeroVAK 5	Doelgroepen	8								
	LeroVAK 6 GW	Leefstijl + GVO	8								
LeroVAK 7 GW	Zorg en hulpverlening	8									
LeroVAK 8 GW	Facilitaire dienstverlening	4									
LeroVAK 9 GW	Voeding	4									
LeroVAK 10 GW	Gezondheid en ziekte	4									
LeroVAK 11 OK	Socialisatie	8									
LeroVAK 12 OK	Opvoeden en begeleiden	8									
LeroVAK 13 OK	Conflict en agressie	4									
LeroVAK 14 OK	Organisaties	4									
LeroPD	Pedagogisch didactisch										
LeroPD 7	Groepsdynamica	4	+	+	+	+	+	-	-	-	
LeroPD 8	Activerende werkvormen	4	+	+	+	+	+	+	+	+	
	Totaal EC Post-propedeuse GW	61	61	41	33	41	14	28	32	32	
	Totaal EC Post-propedeuse OK	121	121	41	41	41	14	28	32	23	
	Totaal EC Opleiding GW	61	61	93	85	93	64	72	78	78	
	Totaal EC Opleiding OK	121	121	93	93	93	64	72	78	78	
	Indicatie duur van de studie		2 jaar	1 - 2 jaar	GW 1,5 jaar OK 1,5 - 2 jaar	1,5 - 2 jaar	GW 1 jaar OK 1,4 jr/mnd	1,6 jr/mnd	1,6 jr/mnd 1,8 jr/mnd	1,6 jr/mnd 1,8 jr/mnd	

VOLTIJD & DEELTIJD

Bijlage 6 Bestudeerde documenten

Voor het bezoek heeft de commissie de portfolio's bestudeerd van de studenten met de volgende studentnummers:

s1052869	GW	Ba
1041299	GW/OK	Ba
1007374	GW/OK	Ba
S1061342	GW	Ad
S1061851	OK/GW	Ad
s1067182	OK	Ba
s1074818	OK	Ba
s1040027	OK	Ba
S1061851	OK/GW	Ad
s1052931	GW	Ba
s1074745	GW/OK	Ba
s1074242	OK	Ba
s1074675	OK	Ad
s1053065	OK	Ad
S1061125	GW/OK	Ba
s1071686	GW	Ad
s1077690	OK	Ba
s1078329	OK	Ba

Tijdens het bezoek heeft de commissie onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels als hard copies en deels via de elektronische leeromgeving):

Kwaliteitszorg

- Adviesrapport Hobéon Certificering, december 2007
- Analyse HBO Monitor 2012
- Analyse MTO resultaten 2012
- Dossier aanvraag nieuw Ad-programma GW en OK, 2008
- Keuzegids Hoger Onderwijs 2013, GW/OK deeltijd
- Overzicht evaluatieresultaten 2011-2012
- Rapportage MTO 2012, juni 2012
- Rapportage Nationale Studentenenquête 2012
- Rapportage Werkveldtevredenheidsonderzoek 2013, mei 2013
- Verslag interne audit Tweedegraads Lerarenopleidingen Gezondheidszorg & Welzijn, Omgangskunde, september 2011

Examencommissie

- Jaarcirkel Examencommissie 2013
- Jaarverslag Examencommissie 2011-2012, mei 2013
- Vrijstellingenoverzicht GW-OK

Werkplekieren

- Kwaliteit werkplekieren 2013
- Overzicht binnenschools werkplekieren GW-OK
- Projectcontract 'Leren in de praktijk 2.0'

Werkveld

- Flyer studieconferentie 2013
- Notulen beroepenveldcommissie
- Overzicht beroepenveldcommissie 2012

Curriculum

- Inhoudelijk opleidingskader 2010-2015
- Onderwijs- en examenregeling 2012-2013
- Raamplan Ad Gezondheidszorg & Welzijn (GA)
- Raamplan Bachelor Gezondheidszorg & Welzijn (GW)
- Raamplan Ad Omgangskunde (OA)
- Raamplan Bachelor Omgangskunde (OK)
- Minor keuzes van studenten van de lerarenopleiding GW en OK (2012-2013)

Toetsing

- Toetsbeleid Hogeschool Leiden, 17 juni 2009, aangevuld 13 december 2010
- Toetshandboek Hogeschool Leiden, september 2012
- Toetsplan 2012-2013 (zie 7.2 Studiegids 2012-2013)

Eindniveau

- Beoordelingsformulier portfolio Ad
- Beoordelingsformulier portfolio bachelor
- Overzicht afgestudeerden bachelor-Ad 2011-2012, 2012-2013

Onderwijsmaterialen

- Handleiding portfolio 2012-2013
- Handleiding portfolio 2013-2014
- Handleiding SLB 2012-2013
- Handleiding SLB 2013-2014
- Handleiding werkplekieren 2012-2013
- Handleiding werkplekieren 2013-2014
- Literatuurlijst 2012-2013
- Studiegids 2012-2013

Kaders - Kennisbasis - Internationalisering

- Beleidsplan Internationalisering Cluster Educatie 2013-2017
- Businessplan Lerarenopleidingen (Educatie) 2013-2014
- Generieke kennisbasis Tweedegraads lerarenopleidingen, september 2011
- Kennisbasis Docent Gezondheidszorg & Welzijn, 2009/2012
- Kennisbasis Docent Omgangskunde, juni 2013
- Kennisbasis lerarenopleiding voortgezet onderwijs: aardrijkskunde, economie, geschiedenis, gezondheidszorg & welzijn, godsdienst & levensbeschouwing, maatschappijleer, omgangskunde, december 2009
- Krachtig meesterschap, kwaliteitsagenda voor het opleiden van leraren 2008-2011
- Onderwijsvisie HL, juli 2012
- Organogram Hogeschool Leiden, januari 2013
- Talent voor talent. Instellingsplan Hogeschool Leiden 2012-2016, augustus 2012
- Vreemde ogen dwingen. Eindrapport Commissie externe validering examenkwaliteit hoger beroepsonderwijs, (2012) HBO-raad

Personeel

- CV's docenten
- Professionaliseringsplan 2012-2013
- Scholingsactiviteiten 2012-2013
- Voort, R.P.M. van der (2013). Samen leren in een professionele leergemeenschap, Advies voor de ontwikkeling van een professionele leergemeenschap van de tweedegraads lerarenopleidingen Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde van Hogeschool Leiden.

Kennisbasis

- Generieke kennisbasis Tweedegraads lerarenopleidingen, september 2011
- Kennisbasis Docent Gezondheidszorg & Welzijn, 2009/2012
- Kennisbasis Docent Omgangskunde, juni 2013
- Kennisbasis lerarenopleiding voortgezet onderwijs: aardrijkskunde, economie, geschiedenis, gezondheidszorg & welzijn, godsdienst & levensbeschouwing, maatschappijleer, omgangskunde, december 2009

Toetsen

- Onderzoek van Onderwijs (PD10)
- Ontwerpen leereenheid (PD9)
- Toetsen en evalueren (PD6)
- Gezondheid en ziekte (vak10GW)
- Conflict en agressie (VAK13OK)
- Groepsdynamica (PD7)

Werkstukken

- Minor Action Research (3x)

Bijlage 7 Onafhankelijkheidsverklaringen

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring

voorrafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

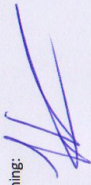
Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de Tweedegraads Lerarenopleidingen Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde, en bijbehorende Ad's, van Hogeschool Leiden. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

Linda van der Grysparde

Datum:

9 oktober 2013

Plaats:

Leiden

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring

voorrafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de Tweedegraads Lerarenopleidingen Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde, en bijbehorende Ad's, van Hogeschool Leiden. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

D. van der Kooij

Datum:

9-10-2013

Plaats:

Leiden.

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring

voortgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

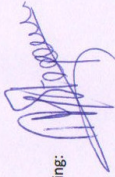
Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de Tweedegraads Lerarenopleidingen Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde, en bijbehorende Ad's, van Hogeschool Leiden. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

D. Verdaasdonk

Datum:

9 okt '13

Plaats:

Doorn

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring

voortgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de Tweedegraads Lerarenopleidingen Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde, en bijbehorende Ad's, van Hogeschool Leiden. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

K.S. Visser

Datum:

9-10-2013

Plaats:

Leiden

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring
voorzijgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

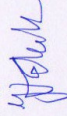
Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de Tweedegraads Lerarenopleidingen Gezondheidszorg & Welzijn en Omgangskunde, en bijbehorende Ad's, van Hogeschool Leiden. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

Jildae Fabrick

Datum:

9-10-2013

Plaats:

Leiden